

REFLEKTOVAŤ • INFORMOVAŤ • POSILŇOVAŤ

Prevencia predčasného ukončovania školskej dochádzky

Príručka pre školy, pedagogických a odborných zamestnancov a školské podporné tímy na Slovensku

Podákovanie

Túto príručku vypracovala Kancelária UNICEF Slovensko pre utečencov.

Autorkou príručky je Laetitia Antonowicz, konzultantka UNICEF, pričom jej redakčnú a recenznú podporu poskytli Hsiao-Chen Lin, UNICEF Early Childhood Development Specialist, Barbora Vaněk, UNICEF Education Specialist, a Panagiota Kaisari Ernst, konzultantka pre vzdelávanie. Veľká vďaka patrí Zuzane Neupauer, UNICEF Child Protection Specialist, a Štefánii Derevjaníkovej, UNICEF Child Protection Officer, za ich ďalšie recenzie a príspevky.

Daria Mierhut, junior konzultantka pre vzdelávanie, prispela k celkovej úprave a dizajnu tejto príručky.

Slovenskú verziu recenzovala Barbora Vaněk a Jana Huttová, konzultantka pre vzdelávanie.

Sme vďační partnerom, školám, učiteľom, školským psychologom a pedagógom, ktorí poskytli kritické podnety, spätnú väzbu a návrhy na formovanie príručky.

Osobitné podákovanie patrí metodikom NIVAM, regionálnym koordinátorom a zástupcom škôl za vypracovanie scenárov žiakov a žiačok ohrozených predčasným ukončením školskej dochádzky na Slovensku.

Úprimne ďakujeme všetkým zástupcom škôl, ktorí sa zúčastnili na školení o prevencii predčasného ukončovania školskej dochádzky v Košiciach (apríl 2025), za to, že sa podelili o svoje postrehy a postupy a prispeli k obsahu tejto príručky. Spôsob, akým ste identifikovali výzvy a príležitosti pre školské podporné tímy, aby sa mohli ďalej zapájať do práce v oblasti prevencie predčasného ukončovania školskej dochádzky, a podpora učiteľov pri prijímaní, začleňovaní, starostlivosti a podpore všetkých žiakov v školách a vo vzdelávaní boli inšpiratívne.

Zároveň ďakujeme Martinovi Hatalovi za jeho prácu na dizajne.

Financovanie poskytnuté
vládou USA

Obsah

Podakovanie	2	Kritériá účinnosti vykonávania opatrení	
Úvod	4	na predchádzanie predčasnému ukončeniu	
Terminológia	5	školskej dochádzky	23
Prehľad obsahu	5	Príklady opatrení pre mladých ľudí, ktorým hrozí	
Krok 1: Identifikácia žiakov ohrozených		predčasné ukončenie školskej dochádzky	23
predčasným ukončením štúdia	6	Krok 5: Posúdenie, vyhodnotenie	
Nástroj 1: Identifikujte mladých ľudí ohrozených		a zlepšenie postupov	36
predčasným ukončením štúdia vo svojej škole.....	6	Nástroj 5: 10 otázok pre reflexívnu prax	36
Príklady žiakov ohrozených predčasným		Nástroj 6: SWOT analýza	37
ukončením školskej dochádzky na Slovensku	7	Školské plánovanie na prevenciu predčasného	
Bežné rizikové faktory predčasného		ukončenia školskej dochádzky	38
ukončenia štúdia na Slovensku.....	9	Nástroj 7: Šablóna akčného plánu	38
Krok 2: Vykonajte hodnotenie potrieb žiakov	10	Príklady akčných plánov	39
Nástroj 2: Posúdenie potrieb a zber informácií		Efektívne školské podporné tímy.....	41
od ohrozených žiakov a ich rodín.....	11	Príloha 1: Rizikové faktory predčasného	
Príklady hodnotenia potrieb a silných stránok	12	ukončenia štúdia	43
Krok 3: Identifikujte opatrenia na prevenciu		Príloha 2: Príklad ukazovateľov na identifikáciu	
predčasného ukončenia štúdia.....	13	žiakov ohrozených predčasným ukončením štúdia	45
Spolupráca s externými službami a komunitou	14	Príloha 3: Dotazník pre žiakov na identifikáciu	
Trojúrovňový prístup k prevencii predčasného		rizika predčasného ukončenia školskej dochádzky ..	47
ukončenia školskej dochádzky	15	Príloha 4: Protokol o prijatí žiakov z radov	
Opatrenia na prevenciu predčasného		migrantov a utečencov	50
ukončenia školskej dochádzky a včasnú reakciu	17	Príloha 5: Príklad plánu prevencie predčasného	
Nástroj 3: Komplexná podpora žiakov.....	19	ukončenia školskej dochádzky žiakov	51
Krok 4: Implementácia a monitorovanie opatrení		Príloha 6: Podpora procesu plánovania pre školy	
na prevenciu predčasného ukončenia školskej		a podporné tímy	52
dochádzky	20	Príloha 7: Nástroj na sebahodnotenie: školské	
Individuálne plány prevencie predčasného		postupy na prevenciu predčasného ukončenia	
ukončenia školskej dochádzky	21	školskej dochádzky a vytváranie príjemného	
Nástroj 4: Plánovanie a monitorovanie intervencií		a podporného vzdelávacieho prostredia	53
na prevenciu predčasného ukončenia školskej		Príloha 8: Zdroje	57
dochádzky	22		
Slová zamestnancov školy o prevencii predčasného			
ukončovania školskej dochádzky	22		

Úvod

V celej Európe hrozí, že niektorí dospievajúci nedokončia vyššie stredoškolské vzdelanie. Títo mladí ľudia, označovaní ako žiaci s rizikom predčasného ukončenia štúdia alebo žiaci s rizikom predčasného ukončenia vzdelávania, majú rôzne profily.

Pravdepodobne ste sa s nimi stretli vo svojich školách a triedach.

Niekedy sú to chlapci, inokedy dievčatá. Môžu to byť ukrajinskí utečenci alebo iní dospievajúci migranti. Môžu pochádzať z rómskych alebo iných zraniteľných či marginalizovaných komunit. Môžu to byť mladí ľudia, ktorí čelia nepriaznivým životným okolnostiam, alebo tí, ktorí sa postupne stiahli, odpojili alebo z rôznych dôvodov prestali vzdelávať.

Táto príručka bola vypracovaná s podporou pedagógov zo Slovenska a UNICEF. Jej cieľom je pomôcť vám:

- **Zamyslieť sa nad tým**, čo by sa dalo urobiť, aby sa predišlo tomu, že mladí ľudia, ktorým to hrozí, predčasne ukončia školskú dochádzku.
- **Informovať sa o tom**, čo robíte ako učitelia, riaditelia škôl, iní školskí odborníci a členovia podporných tímov, aby ste pomohli mladým ľuďom, ktorým hrozí predčasné ukončenie štúdia.¹
- **Urobiť** malé i veľké kroky, ktoré zmenia životy mladých ľudí v ohrození.

Táto príručka dopĺňa obsah poskytovaný v rámci **podpomého opatrenia č. 11** na Činnosť na podporu predchádzania ukončenia školskej dochádzky v nižšom ako poslednom ročníku základnej školy alebo strednej školy.

Ako učitelia, vychovávatelia, iní školskí odborníci a riaditelia škôl sa často cítime zahľtení administratívnymi úlohami a veľkou pracovnou záťažou. Zavedením malých zmien v spôsobe, akým pristupujeme k mladým ľuďom, ktorým hrozí predčasné ukončenie školskej dochádzky, a ako ich podporujeme, môžeme dosiahnuť väčšie zmeny, než si často myslíme.

Preto bola vypracovaná táto príručka. Má za cieľ:

- Pomôcť vašej škole lepšie spoznať mladých ľudí, ktorým hrozí predčasné ukončenie štúdia.
- Pomôcť vám systematickejšie reagovať na potreby mladých ľudí, ktorým hrozí predčasné ukončenie školskej dochádzky, pri vyučovaní a pri individuálnej podpore a podpore v malých skupinách.
- Zdieľať nápady a osvedčené postupy v oblasti prevencie predčasného ukončovania školskej dochádzky na Slovensku.

Hoci sa táto príručka zameriava na dospievajúcich, opísané zásady prevencie predčasného ukončovania školskej dochádzky a včasnej reakcie sú plne relevantné aj pre žiakov základných škôl.

¹ MŠ, Ako byť úspešnejší v škole, dostupné na: [link](#)

Terminológia

Predčasné ukončovanie školskej dochádzky sa vzťahuje na proces zanechania štúdia žiakom pred ukončením cyklu vzdelávania, či už povinného, alebo ďalšieho vzdelávania.

Žiaci, ktorým hrozí predčasné ukončenie školskej dochádzky, sú žiaci, ktorí sú zapísaní do povinnej alebo školskej dochádzky alebo ďalšieho vzdelávania, ale vykazujú rizikové faktory či znaky, ktoré naznačujú, že by mohli predčasne ukončiť školskú dochádzku, ako napríklad vysoká miera absencie.

Pojem **predčasné ukončenie vzdelávania a odbornej prípravy** sa používa vtedy, keď žiaci ukončia vzdelávanie a odbornú prípravu len s nižším stredným alebo nižším vzdelaním a keď už nie sú v procese vzdelávania a odbornej

prípravy. Patria sem aj mladí ľudia, ktorí ukončia vzdelávanie po neúspešnom zložení záverečných skúšok na vyššom strednom stupni. Táto terminológia sa používa najmä v rámci Európskej únie. Eurostat vypočítava ukazovateľ „predčasné ukončenie vzdelávania a odbornej prípravy“, ktorý opisuje osoby vo veku 18 – 24 rokov, ktoré ukončili maximálne nižšie stredné vzdelanie a počas štyroch týždňov pred zisťovaním pracovnej sily neboli v ďalšom vzdelávaní ani odbornej príprave.

Absencia v škole je všeobecný pojem označujúci žiakov, ktorí chýbajú na vyučovaní. Žiaci môžu chýbať z „oprávnených“ alebo „neoprávnených“ dôvodov, t. j. školská absencia môže byť ospravedlnená a povolená školou alebo neospravedlnená a nepovolená. Posledný prípad sa označuje ako **záškoláctvo**.

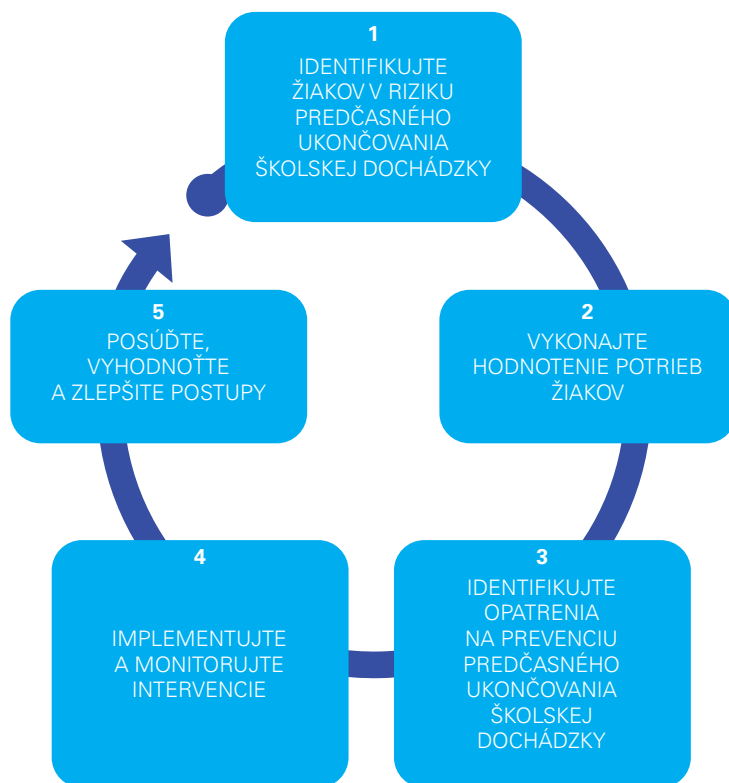
Prehľad obsahu

Príručka je štruktúrovaná do 5 kľúčových krokov prevencie predčasného ukončovania školskej dochádzky.

Každý krok zahŕňa:

- usmernenia a **nástroje pre prax**,
- príklady a návrhy z **praxe na Slovensku**.

Ďalšie informácie a nástroje sú uvedené v prílohách aj v zozname zdrojov.

Obrázok 1: 5 krokov prevencie predčasného ukončovania školskej dochádzky

2 Osoby, ktoré predčasne ukončili vzdelávanie a odbornú prípravu | [link](#)

KROK 1 Identifikácia žiakov ohrozených predčasným ukončením školskej dochádzky

Prvým krokom pri prevencii predčasného ukončovania školskej dochádzky je pochopenie trendov rizík, profilov mladých ľudí, ktorí predčasne ukončujú školskú dochádzku, a dôvodov, pre ktoré by mohli nedokončiť svoje vzdelanie.

Tieto vedomosti a poznatky vám pomôžu rozpoznať rizikové faktory predčasného ukončovania školskej dochádzky a identifikovať žiakov, ktorým by mohlo hroziť predčasné ukončenie školskej dochádzky vo vašej škole.

Nástroj 1: Identifikujte mladých ľudí ohrozených predčasným ukončením štúdia vo svojej škole

- 1** Pri spätnom pohľade za posledných päť rokov si spomeňte na žiakov, ktorí z vašej školy odišli.

 - o Aký bol profil žiakov, ktorí vašu školu opustili? Zvážte ich vek, pohlavie, etnickú príslušnosť, triedu, prúd vzdelávania, rodinné pomery, osobné okolnosti...
 - o Prečo žiaci za posledných päť rokov prestali navštevovať školu? Určite hlavné kategórie dôvodov predčasného ukončenia štúdia pre každého žiaka.
 - o Kedy ukončili štúdium? (V prvých týždňoch roka? Na konci školského roka? Počas leta? Počas pracovnej stáže?)
- 2** Kto sú žiaci, ktorým v súčasnosti hrozí predčasné ukončenie školskej dochádzky vo vašej škole?

 - o Prečo sa považujú za ohrozených predčasným ukončením štúdia? Identifikujte hlavné kategórie rizikových faktorov predčasného ukončenia štúdia.
 - o Aký je ich profil? (Zvážte ich vek, pohlavie, etnický pôvod, triedu, stupeň vzdelania, rodinné pomery, osobné pomery...).
 - o Kedy by mohli ukončiť štúdium? (V prvých týždňoch roka? Na konci školského roka? Počas leta? Počas pracovnej stáže?)
- 3** Analyzujte údaje z otázok 1 a 2. Aké trendy sa objavujú, pokiaľ ide o profil žiakov ohrozených predčasným ukončením štúdia? Aké trendy sa objavujú, pokiaľ ide o rizikové faktory predčasného ukončenia školskej dochádzky vo vašej škole?

V mnohých európskych krajinách zriadili ministerstvá školstva systémy včasného varovania, ktoré umožňujú školám a miestnym orgánom identifikovať žiakov ohrozených predčasným ukončením štúdia na základe malého počtu rizikových faktorov a prediktorov predčasného ukončenia štúdia. Ak sú údaje na úrovni žiakov dostupné elektronicky, systémy včasného varovania môžu byť automatizované. V iných

kontextoch niektoré školy zavádzajú systémy včasného varovania manuálne.

Všetky systémy včasného varovania sú založené na rizikových faktoroch predčasného ukončovania školskej dochádzky, ako sú:

- absencia a záškoláctvo,
- akademický výkon,

- správanie,
- prekročenie o 2 roky v porovnaní s rovesníkmi,
- zdravotné znevýhodnenie, choroba alebo duševné choroby,
- osobitné osobné okolnosti, ako napríklad konflikt so zákonom, štatút maloletého utečenca bez sprievodu, starostlivosť o súrodencov alebo príbuzného so zdravotným znevýhodnením alebo chorobou, tehotenstvo alebo rodičovstvo, manželstvo, obavy o ochranu dieťaťa (zanedbávanie alebo zneužívanie),
- špecifické rodinné okolnosti,
- nízka sebadôvera,
- nízky pocit spolupatričnosti,
- skúsenosti so šikanovaním,
- nevhodný vzdelávací prúd/orientácia vzdelávania.

Ministerstvo školstva na Slovensku sa snaží vytvoriť systém včasného varovania, ktorý by identifikoval žiakov ohrozených predčasným ukončením školskej dochádzky a poskytol im potrebnú podporu. Viac informácií nájdete na stránke NP PUŠD na webe VÚDPAp.³

Školy však aj samy môžu uvažovať o prípadoch predčasného ukončovania školskej dochádzky vo svojom prostredí, aby lepšie pochopili a predvídali riziká predčasného ukončovania školskej dochádzky a zaviedli podporné opatrenia, ktoré pomôžu žiakom zostať v škole a dokončiť vzdelávanie.

PROFILOVANIE ŽIAKOV OHROZENÝCH PREDČASNÝM UKONČOVANÍM ŠKOLSKEJ DOCHÁDZKY NA SLOVENSKU

Nižšie uvádzame niekoľko príkladov mladých ľudí ohrozených predčasným ukončovaním školskej dochádzky na Slovensku, ktoré boli identifikované na základe skutočných situácií, o ktoré sa podelili slovenské školy.

Profil 1: Ana

Ana je 16-ročné ukrajinské dievča. Na Slovensko prišla na jar 2024 s oboma rodičmi. V júni 2024 úspešne zložila prijímacie skúšky na strednú školu, na ktoré sa pripravovala so súkromným učiteľom. Ana začne chodiť do školy v septembri. Po niekoľkých týždňoch si triedna učiteľka všimne, že Ana je mimoriadne tichá, málo sa zúčastňuje na vyučovaní a nezapája sa do komunikácie s rovesníkmi – ani s inými ukrajinskými študentmi. Ana je veľmi dobrá v matematike a školské úlohy odovzdáva vždy načas. Triedna učiteľka sa však obáva známkov stigmatizácie zo strany niektorých jej rovesníkov a toho, že niektorí učitelia jej kvôli jej nedostatočnej angažovanosti nevenujú pozornosť.

Profil 2: Peter

Peter je v 3. ročníku odborného vzdelávania (strojársky odbor) a má 17 rokov. Jeho otec zomrel a žije s nevlastnou matkou, ktorá má mladšie deti z predchádzajúceho vzťahu. Peter je nútený prispievať k príjmu domácnosti a pracuje na čiastočný úväzok 3- až 4-krát týždenne, pričom berie denné alebo nočné zmeny v továrňach. Peter často chýba v škole, a keď ju navštevuje, je zvyčajne unavený a ospalý. Za nepravidelnú dochádzku mu hrozí vylúčenie zo školy. Peter je veľmi dobrý mechanik, ale má málo príležitostí rozvíjať svoje zručnosti pre nepravidelnú dochádzku a obmedzené zapojenie do školskej činnosti. Stresuje ho napätie medzi jeho domácimi povinnosťami, vrátane zarábania peňazí a starostlivosti o malých súrodencov, a školskými požiadavkami na dochádzku a výkon. Má pocit, že nikto nerozumie jeho situácii a že do školy nepatrí, pretože má veľmi málo času na budovanie priateľstiev a vníma, že ho škola odmieta.

3 Vytvorenie a overenie systému včasného varovania pred predčasným ukončovaním školskej dochádzky a adresnej podpory žiakov v systéme poradenstva a prevencie | [link](#)

Profil 3: Hortenzia

Hortenzia má 17 rokov a chodí do 2. ročníka strednej školy. Pochádza z veľkej rodiny s 11 súrodencami. Jej rodičia pracujú pre obec a zarábajú veľmi nízku mzdu. Hortenzia je zodpovedná za starostlivosť o svojich súrodencov a je tehotná. Kvôli opatrovateľským povinnostiam často chýba v škole, ale má dobré remeselné zručnosti a je motivovaná učiť sa. Hoci je odhodlaná a má silnú sociálnu sieť rovesníkov, pre svoje tehotenstvo začala pociťovať stigmatizáciu zo strany učiteľov a spolužiakov a chce zo školy odísť.

Profil 4: Ján

Ján má 16 rokov a navštevuje prvý ročník strednej odbornej školy, ktorá je ďaleko od jeho domova. Ján pochádza zo sociálne znevýhodneného prostredia a má päť malých súrodencov. Jeho otec má veľmi malý plat a matka je na materskej dovolenke. Jánova rodina si nemôže dovoliť školský internát a má problém zaplatiť dopravu do školy, školské pomôcky alebo internet, ktorý je potrebný na školskú prácu. Ján často chýba v škole, čo vedie k vylúčeniu zo školy. Jeho slabé študijné výsledky viedli k opakovaniu ročníka. Ján je deprimovaný zo svojej situácie a má obavy o svoju budúcnosť. Jeho dochádzku obmedzuje rodina, ktorá potrebuje pomoc pri domácich prácach a starostlivosti o súrodencov, a nedostatok finančných prostriedkov na zaplatenie školskej dopravy. Pre nedostatok pomôcok a absenciu internetu sa nemôže intenzívnejšie zapájať do vyučovania. Je výborný tanečník, ale nemá čas ani finančné prostriedky na svoje hobby.

Profil 5: Anton

Anton, 16-ročný Ukrajinec, nastúpil do prvého ročníka strednej odbornej školy s internátom. Na Slovensko prišiel bez rodičov prostredníctvom sprostredkovateľskej agentúry, ktorú platili jeho rodičia. Antonovi bol ako maloletému bez sprievodu ustanovený opatrovník. Jeho

opatrovník nie je vždy k dispozícii, čo vytvára prekážky v Antonovom žiackom a internátnom živote, keď si školské záležitosti vyžadujú súhlas zákonného zástupcu. Anton končí ukrajinskú strednú školu online. Pre prácu vynecháva vyučovanie v slovenskej škole. Navyše sa zaťažený ukrajinským štúdiom odpútava od slovenského vzdelávania a jeho študijné výsledky tým trpia. Anton, ktorý je dobre integrovaný v škole a internáte, povedal svojim slovenským rovesníkom, že po úspešnom ukončení ukrajinského vzdelávania plánuje zanechať štúdium v slovenskom vzdelávacom systéme a prihlásiť sa na miestnu univerzitu. Antonovi učitelia sa obávajú, že nie je dostatočne vyspelý, a preto na univerzitu nevykročí správnou nohou.

Profil 6: Kevin

Kevin chodí na základnú školu, má 14 rokov a je v 6. triede. Kevin pochádza z marginalizovanej rómskej komunity. Jeho otec spolu s jeho starším bratom dlhodobo pracuje v Anglicku. Vďaka remitenciám je jeho matka, ktorá zostáva doma s jeho malou sestrou, finančne zabezpečená. V rodine dochádza k domácejmu násiliu. Kevinov otec sa viackrát fyzicky dopustil násillia voči matke a Kevin voči nej tiež prejavil niekoľko brutálnych gest. Kevin má podnikateľské zmýšľanie a okrem iných drobných kriminálnych aktivít obchoduje s drogami a je známy na miestnej polícii. Má autoritársku povahu, jeho rovesníci ho nasledujú skôr na základe strachu, než na základe skutočných vodcovských vlastností, a agresívne sa správal aj voči zamestnancom školy a spolužiakom. Kevin často chýba v škole, ale nikdy nie tak, aby bol vylúčený, a má určité problémy s učením.

BEŽNÉ RIZIKOVÉ FAKTORY PREDČASNÉHO UKONČOVANIA ŠKOLSKEJ DOCHÁDZKY NA SLOVENSKU

Tu je zhrnutie rizikových faktorov predčasného ukončovania školskej dochádzky, ktoré boli identifikované v profile šiestich vyššie uvedených žiakov.

Tabuľka 1. Prehľad rizikových faktorov predčasného ukončovania školskej dochádzky zo šiestich profilov žiakov ohrozených predčasným ukončením školskej dochádzky

Rizikové faktorov predčasného ukončovania školskej dochádzky		
Ana	Peter	Hortenzia
• Utečenkyňa, mladé dievča so slovenčinou ako druhým jazykom • Utiahnuté a izolované • Stigmatizácia a šikanovanie • Nedostatok pozornosti od niektorých učiteľov	• Sirota, žijúca s nevlastnou matkou • Práca s cieľom získať príjem, vrátane nočných zmien • Starostlivosť o mladších súrodencov • Absencie v škole • Hrozba vylúčenia zo školy • Nízka angažovanosť a výkonnosť v škole • Pocit, že nie je súčasťou spoločnosti, že nemá podporu • Obmedzená partnerská sieť	• Veľká rodina • Starostlivosť o mladších súrodencov • Včasné tehotenstvo • Absencie v škole • Stigmatizácia zo strany niektorých rovesníkov a učiteľov
Ján	Anton	Kevin
• Chudoba má negatívny vplyv na dopravu a školské potreby • Absencie • Vylúčenia • Nízky výkon • Povinnosti v oblasti starostlivosti a domácich prác	• Maloletá osoba bez sprievodu • Obmedzená dostupnosť zákonného zástupcu • Školská záťaž z dvoch vzdelávacích systémov • Nízky výkon v slovenskom systéme vzdelávania • Úroveň zrelosti na vstup na univerzitu	• Početná rodina • Marginalizácia a chudoba • Otec žijúci v zahraničí • Domáce násilie • Drobná trestná činnosť • Ťažkosti s učením • Agresívne správanie v škole

Zoznam bežných faktorov predčasného ukončenia štúdia a ukazovateľov systému včasného varovania sa nachádza v prílohe 1 a v prílohe 2.

KROK 2 Vykonajte hodnotenie potrieb žiakov

Po identifikácii žiakov, ktorým hrozí predčasné ukončenie školskej dochádzky, je ďalším krokom pochopenie špecifických potrieb a prekážok vo vzdelávaní a učení každého žiaka, aby bolo možné navrhnúť vhodné opatrenia.

HODNOTENIE POTRIEB A SILNÝCH STRÁNK ŽIAKOV

Po identifikácii žiakov ohrozených predčasným ukončením školskej dochádzky sú informácie o dôvodoch neúčasti alebo rizika predčasného ukončenia školskej dochádzky potrebné na to, aby zamestnanci školy mohli poskytnúť príslušné podporné intervencie.

Hodnotenie potrieb a silných stránok a neformálne rozhovory so žiakmi a s rodinami je najlepšie viesť jednoducho a venovať sa nasledujúcim otázkam:

1. Aké sú prekážky v dochádzke do školy a vo vzdelávaní?
2. Aké sú základné faktory ovplyvňujúce slabú dochádzku, slabé študijné výsledky, zlé správanie a ako osobné alebo rodinné okolnosti ovplyvňujú vzdelávanie žiaka?
3. Aké sú súčasné snahy/stratégie žiakov a rodín na zlepšenie dochádzky, učenia a zapojenia?
4. Aké sú silné stránky a záujmy žiaka, ako aj ochranné faktory, ktoré zvýšia jeho odolnosť, dosiahnuté výsledky vo vzdelávaní a znížia riziko predčasného ukončenia školskej dochádzky?
5. Čo sa dá urobiť, aby sa žiak opäť zapojil do vyučovania a vrátil sa/udržal sa v škole (škola alebo iné zainteresované strany, vrátane rodiny, rovesníkov, externých služieb)?

© UNICEF/UNI396365/LE LIJOUR

6. Je žiak ohrozený zanedbávaním, zneužívaním alebo násilím? Vyžaduje si situácia postúpenie na sociálnoprávnu ochranu detí alebo sociálnu službu a službu pre mládež?

Posúdenie potrieb môže vykonať triedny učiteľ, školský psychológ, špeciálny alebo sociálny pedagóg, kariérový poradca, iný člen školského podporného tímu alebo kombinácia uvedených možností. Veľmi dôležité je zabezpečiť, aby sa počas tohto procesu vhodne zaobchádzalo s citlivými informáciami a aby boli chránené.

Posúdenie potrieb sa môže vykonať viac alebo menej formálne, v závislosti od časových možností zamestnancov:

- Preskúmanie školskej dokumentácie žiaka.
- Rozhovory so žiakom a jeho rodinou. Môže sa to uskutočniť v škole alebo počas návštevy doma.
- Diskusie s ďalšími relevantnými zainteresovanými stranami (učiteľmi, vrátane učiteľov z predchádzajúcich rokov, zamestnancami školy

a externými pracovníkmi zapojenými do podpory vzdelávania žiaka, športovými trénermi, sociálnymi službami, mediátormi, mimovládnyimi organizáciami, miestnymi orgánmi atď.).

- Formuláre na posúdenie potrieb vypracované školou.
- Ďalšie psychometrické testy na získanie hlbšieho pochopenia pohody žiakov, ich pocitu spolupatričnosti so školou a celkovej skúsenosti so vzdelávaním a školou.

z viacerých zdrojov. Pri práci s rodinami zvažte rozdielne vnímanie otca a matky.

Obrázok 2. Pohľad rôznych zainteresovaných strán na rizikové faktory predčasného ukončovania školskej dochádzky

Riziká predčasného ukončovania školskej dochádzky a dôvody absencie alebo prerušenia vzdelávania môžu byť zložité a rôzne zainteresované strany ich vnímajú rôzne.

Pre pochopenie týchto rôznych pohľadov je preto rozhodujúce zhromažďovanie a triangulácia informácií

Nástroj 2: Posúdenie potrieb a zber informácií od ohrozených žiakov a ich rodín

ASPEKTY

INFORMÁCIE ZHROMAŽDENÉ ŠKOLOU O PROBLÉMOCH A SILNÝCH STRÁNKACH

1	Charakteristiky domácnosti a problémy, ktorým rodina čelí a ktoré majú vplyv na riziko predčasného ukončenia školskej dochádzky	
2	Hlavné prekážky v pravidelnej dochádzke do školy, zapojení do školy a výkone	
3	Hlavné silné stránky rodiny (čo v tejto rodine dobre funguje a poskytuje žiakovi podporné prostredie?)	
4	Úsilie, ktoré rodina vynakladá na podporu pravidelnej dochádzky žiaka do školy, jeho zotrvania vo vzdelávaní a úspešnosti vo vzdelávaní	
5	Hlavné problémy, s ktorými sa žiak stretáva vo svojom živote a v škole	
6	Hlavné silné stránky, nadanie a záujmy žiaka	
7	Úsilie žiaka pravidelne navštevovať školu a zapájať sa do vyučovania	

Oblasti, ktoré treba preskúmať pri identifikácii problémov a silných stránok rodín:

- Demografické údaje o domácnostiach
- Zamestnanie
- Financie
- Situácia v oblasti bývania

Príklady problémov, ktorým žiaci čelia:

- Fyzické a duševné zdravie
- Zdravotné znevýhodnenie a/alebo špeciálne vzdelávacie potreby
- Rodinné vzťahy
- Sieť vzájomnej podpory
- Sociálna angažovanosť

Príklady silných stránok, talentov a záujmov žiakov:

- Osobné vlastnosti a zručnosti
- Rodinné vzťahy
- Sieť vzájomnej podpory

- Vzťahy v rodine
- Rodičovské zručnosti
- Sieť podpory rodiny
- Významné udalosti, ktoré ovplyvnili rodinu
- Sociálne vzťahy a vnímaná diskriminácia
- Spolupráca so školami a inými sociálnymi službami

- Zapojenie do vzdelávania
- Výkonnosť v oblasti vzdelávania
- Významné udalosti, ktoré ovplyvnili žiaka, vrátane traumy a nepriaznivých skúseností z detstva
- Negatívne skúsenosti v škole
- Diskriminácia a šikanovanie

- Sociálna angažovanosť
- Zapojenie do vzdelávania a výkon
- Oblasti záujmu, talenty
- Životné a kariérne ambície

Príklady hodnotenia potrieb a silných stránok

Tu je príklad hodnotenia potrieb a silných stránok na základe profilu **Jána**.

Tabuľka 2. Príklad hodnotenia potrieb a silných stránok

ASPEKTY

INFORMÁCIE ZHROMAŽDENÉ ŠKOLOU

1	Charakteristiky domácnosti a problémy, ktorým rodina čelí a ktoré majú vplyv na riziko predčasného ukončovania školskej dochádzky	Sociálne znevýhodnená rodina, nízky príjem. Veľká rodina.
2	Hlavné prekážky v pravidelnej dochádzke do školy, zapojení do školy a výkone	Nedostatok peňazí na zaplatenie školskej dopravy a školských pomôcok. Starostlivosť a domáce povinnosti bránia dochádzke. Nedostatok školských pomôcok a internetu oslabuje učenie a výkon.
3	Hlavné silné stránky rodiny (čo v tejto rodine dobre funguje a poskytuje žiakovi podporné prostredie?)	Zamestnaný otec. [Ďalšie informácie od rodičov alebo žiaka]
4	Úsilie, ktoré rodina vynakladá na podporu pravidelnej dochádzky žiaka do školy, jeho zotrvania vo vzdelávaní a úspešnosti vo vzdelávaní	[Ďalšie informácie od rodičov alebo žiaka]
5	Hlavné problémy, s ktorými sa žiak stretáva vo svojom živote a v škole	Absencia v škole. Vylúčenie zo školy. Nízky výkon v škole. Pocit depresie a úzkosti.
6	Hlavné silné stránky, nadanie a záujmy žiaka	Tanečné zručnosti.
7	Úsilie žiaka pravidelne navštevovať školu a zapájať sa do vyučovania	[Ďalšie informácie od rodičov alebo žiaka]

Vypočujte si hlasy ukrajinskej mládeže na Slovensku o ich ťažkostiach so začlenením do škôl a komunit: | [link](#)

KROK 3 Identifikujte opatrenia na prevenciu predčasného ukončovania školskej dochádzky

Celoškolský prístup k prevencii predčasného ukončovania školskej dochádzky zabezpečuje, aby škola začlenila prevenciu vo všetkých aspektoch svojej práce a zároveň poskytovala dodatočnú podporu žiakom ohrozeným predčasným ukončením školskej dochádzky, prostredníctvom cieľených a individuálnych opatrení na prevenciu predčasného ukončovania školskej dochádzky.

© UNICEF/UNI566437/LE LIJOLIB

PREVENIA PREDČASNÉHO UKONČOVANIA ŠKOLSKEJ DOCHÁDZKY = INKLUZÍVNA VÍZIA VZDELÁVANIA ZAMERANÁ NA UČIACEHO SA ZAHŔNUJE:

1. CELOŠKOLSKÝ PRÍSTUP

(všetky dimenzie školy, všetci aktéri, inklúzia)

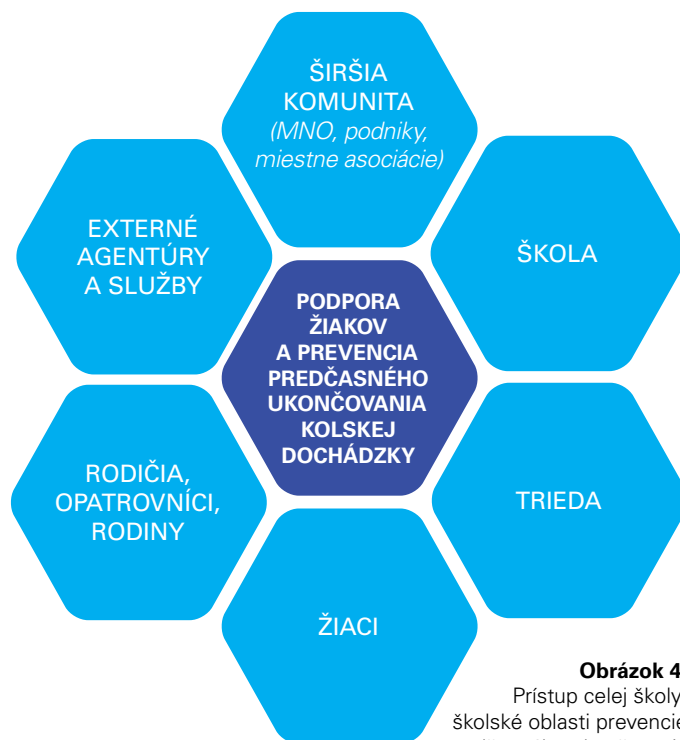
2. ŠPECIFICKÁ PODPORA JEDNOTLIVÝCH ŠTUDENTOV/SKUPÍN

(cieľená/individuálna podpora)

Obrázok 3. Holistický prístup k prevencii predčasného ukončovania školskej dochádzky

ZÁSADY CELOŠKOLSKÉHO PRÍSTUPU K PREVENCI PREDČASNÉHO UKONČOVANIA ŠKOLSKEJ DOCHÁDZKY

Celoškolský prístup k inkluzívnej podpore prevencie predčasného ukončovania školskej dochádzky zahŕňa niekoľko vzájomne prepojených oblastí. Prevencia predčasného ukončovania školskej dochádzky je najúčinnnejšia vtedy, keď je zakotvená vo všetkých oblastiach života školy, t. j. v štruktúre školy, jej riadení a správe, v triede a v interakciách so žiakmi, rodičmi a rodinami, externými agentúrami a širšími skupinami komunity.

Obrázok 4.

Prístup celej školy: školské oblasti prevencie predčasného ukončovania školskej dochádzky

Obrázok 4 Zdroj: Upravené podľa Lavrentsova a Valkov (2017)

Konkrétne sa každá oblasť týka predčasného ukončovania školskej dochádzky a jej prevencie takto:

OBLASTI	POPIS
Škola	Hlavná zodpovednosť: vedenia a manažmentu školy Zahŕňa: (i) inkluzívny a podporný školský étos a politiky, (ii) vedenie, (iii) riadenie, (iv) plánovanie školy, (v) personálne zabezpečenie a profesijný rozvoj, (vi) prostredie a klímu školy, (vii) spoluprácu s obcami, externými službami a komunitou.
Trieda	Hlavná zodpovednosť: učiteľov Súvisí s prácou učiteľa, organizáciou triedy a vyučovacími a učebnými postupmi: (i) realizácia učebných osnov, (ii) inkluzívne vyučovacie a učebné postupy, vrátane diferencovaného vyučovania a individualizovaného učenia, (iii) podpora učenia, (iv) rozvoj zručností, (v) motivácia k učeniu.
Žiaci	Hlavná zodpovednosť: zamestnancov školy a žiakov Súvisí to s (i) prepojením so školou a pocitom spolupatričnosti so školou, (ii) dobrou životosprávou, (iii) rozvojom sociálno-emocionálnych zručností, (iv) zapojením žiackych parlamentov a žiakov do intervencií zameraných na prevenciu predčasného ukončovania školskej dochádzky a ich podporou, ako je napríklad upozorňovanie na problémy rovesníkov, rovesnícke poradenstvo atď.
Rodičia	Hlavná zodpovednosť: zamestnancov školy a rodičov Súvisí to so (i) stratégiami školy na zapojenie rodičov do školských aktivít, (ii) s komunikačnými stratégiami medzi školou a rodinou, (iii) stratégiami na podporu rodičov pri zapájaní sa do vzdelávania ich detí, (iv) účinnou spoluprácou s rodičmi žiakov ohrozených predčasným ukončovaním školskej dochádzky.
Externé inštitúcie a služby	Hlavná zodpovednosť: zamestnancov školy, samosprávy a externých služieb Súvisí s koordináciou medzi viacerými inštitúciami, vrátane (i) postupov smerovania na externú podporu (napr. ochrana detí, zdravotníctvo, polícia, obec, CPP...), (ii) spoločných intervencií na prevenciu predčasného ukončovania školskej dochádzky.
Širšia komunita	Hlavná zodpovednosť: zamestnanci škôl, občianska spoločnosť, obce Súvisí s: (i) rozvojom partnerstiev medzi školou, organizáciami občianskej spoločnosti, mládežníckymi združeniami a zamestnávateľmi/podnikmi, (ii) spolupráca s vedúcimi predstaviteľmi komunity a zástupcami cirkvi a náboženstva.

SPOLUPRÁCA S EXTERNÝMI SLUŽBAMI A KOMUNITOU

Kľúčovým aspektom prevencie predčasného ukončovania školskej dochádzky je inovatívnosť a kreativita v oblasti partnerstiev, ktoré môžu školy nadviazať s inými

organizáciami s cieľom zapojiť ich do riešenia rizík predčasného ukončovania školskej dochádzky.

Cieľom týchto partnerstiev môže byť podpora školy, žiakov ohrozených predčasným ukončením školskej dochádzky alebo ich rodín.

Externé služby (sociálnoprávna ochrana detí, sociálne služby, zdravotné služby, obce, služby pre mládež, úrady práce), organizácie občianskej spoločnosti a podniky môžu zohrávať úlohu v prevencii predčasného

ukončovania školskej dochádzky, ale školy to od nich zriedka vyžadujú.

ČO MÔŽU ZAMESTNÁVATELIA, PODNIKATELIA, FIRMY A PROFESIJNÉ ZDRUŽENIA UROBIŤ PRE PREVENCIU PREDČASNÉHO UKONČENIA ŠKOLSKEJ DOCHÁDZKY?

- Poskytovanie štipendií
- Dary, ako sú knihy, materiály a vybavenie na odborné vzdelávanie, IT zariadenia...
- Získavanie finančných prostriedkov na sponzorovanie dieťaťa alebo znevýhodnených žiakov všeobecne (napr. štipendiá, školská doprava, IT zariadenia, mobilné telefóny a internetový kredit)
- Mentoring mladých ľudí na stredných školách a pri prechode do zamestnania
- Stáže a pracovné miesta
- Príspevok na kariérové poradenstvo
- Prednášky a semináre v školách o prechode do zamestnania, trhu práce a uplatnení na trhu práce, rozvoji zručností atď.

TROJÚROVŇOVÝ PRÍSTUP K PREVENCIÍ PREDČASNÉHO UKONČOVANIA ŠKOLSKEJ DOCHÁDZKY

Hoci každý žiak potrebuje určitú úroveň podpory počas celého školského vzdelávania, niektorí narážajú na väčšie prekážky a potrebujú väčšiu podporu ako iní. Výzvou pre školy je uspokojiť základné potreby všetkých žiakov, aby sa mohli zúčastniť na vzdelávaní a dokončiť ho, a zároveň reagovať na špecifické potreby alebo prekážky tých, ktorí sú najviac ohrození odpojením od vzdelávania a predčasným ukončením štúdia.

Trojúrovňový prístup⁴ k prevencii predčasného ukončovania školskej dochádzky rozdeľuje intervencie podľa **úrovne intenzity** pre konkrétne skupiny:

- **Univerzálne** intervencie pre všetkých žiakov, ktoré sú prospešné pre celú školskú komunitu.
- **Cielené** intervencie pre rizikových žiakov, ktorí potrebujú dodatočnú podporu.
- Intervencie **šité na mieru** pre jednotlivcov s veľmi vysokým rizikom predčasného ukončenia školskej

© UNICEF/UN0752627/ BANDA

dochádzky, ktorí si vyžadujú veľmi intenzívnu a individualizovanú medzisektorovú podporu.

Univerzálne intervencie podporujú základné potreby všetkých žiakov v oblasti dochádzky, správania, akademických a sociálno-emocionálnych potrieb s cieľom podporiť ich účasť na vzdelávaní a jeho ukončenie a vyžadujú si nízku úroveň zdrojov (čas, finančné

4 Tento prístup je voľne založený na viacúrovňovom prístupe Response-to-Intervention, ktorý bol vyvinutý v USA na včasnú identifikáciu a podporu žiakov s potrebami v oblasti vzdelávania a správania (viac informácií nájdete na [link](#)). Varianty tohto modelu boli odvtedy vyvinuté a používané na celom svete vo všetkých sektoroch, najmä v oblasti sociálnej pomoci a služieb a vzdelávania.

prostriedky a ľudské zdroje), keďže intervencie sú začlenené do hlavného prúdu. To umožňuje prideliť viac zdrojov menšiemu počtu žiakov, ktorí potrebujú dodatočné alebo individualizované intervencie na účasť na vzdelávaní a jeho dokončenie.

Základom inkluzívneho vzdelávania je prijatie trojstupňového prístupu k podpore žiakov a prevencii predčasného ukončovania školskej dochádzky.

Obrázok 5.

Trojúrovňový prístup k prevencii predčasného ukončovania školskej dochádzky

Ak je to možné, školy by mali prevenciu predčasného ukončovania školskej dochádzky začleniť do bežných postupov, ktoré sa týkajú všetkých žiakov (**univerzálne**). Tieto opatrenia sú menej nákladné ako cielené alebo prispôbené intervencie a zahŕňajú automatické oznamovanie neospravedlnenej absencie rodičom a deťom v deň ich neprítomnosti, školskú politiku dochádzky, podporu pri učení v triede pre žiakov so slabými výsledkami, politiku proti šikanovaniu, účasť žiakov na rozhodovacích procesoch a mimoškolských aktivitách.

Pre niektoré skupiny žiakov sú potrebné **cielené** opatrenia, ako napríklad **protokol o prijatí detí a rodičov utečencov v školách** (príklad je uvedený v prílohe 4), **dodatočné hodiny slovenčiny ako druhého jazyka**, **podpora pri prechode medzi základnou a strednou školou** alebo **mentoring** žiakov ohrozených predčasným ukončením štúdia.

Pre žiakov, ktorí čelia najzložitejším situáciám, je potrebná individuálna a intenzívna podpora, ako napríklad individuálne doplnkové vyučovanie, individuálny plán na riešenie rizík predčasného ukončenia štúdia z viacerých hľadísk a koordinácia poskytovania viacerých podporných služieb v rámci školy aj mimo nej.

© UNICEF/UN0752620/BANDA

OPATRENIA NA PREVENČIU PREDČASNÉHO UKONČOVANIA ŠKOLSKEJ DOCHÁDZKY A VČASNÚ REAKCIU

Opatrenia na prevenciu predčasného ukončovania školskej dochádzky sa líšia v závislosti od potrieb žiakov. Väčšinou patria do piatich kategórií:

RIADENIE ABSENCIÍ

- Pravidelné monitorovanie absencií a meškania.
- Automatická SMS na informovanie rodičov a žiakov hneď po vzniku absencie.
- Systematické volanie rodičom v prípade neprítomnosti dieťaťa.
- Pozdraviť deti menom každý deň.
- Sledovanie chronickej absencie s dieťaťom, rodičmi a členmi komunity.
- Stratégie „privítania späť“ pre neprítomných žiakov (napr. zdieľanie poznámok z hodín, doháňanie domácich úloh, rovesnícke poradenstvo na podporu učenia atď.).
- Cielená podpora pre dospievajúce dievčatá, najmä tehotné dievčatá a mladé matky, a pre mladých otcov.

PODPORA DOCHÁDZKY

- Prístup k sociálnym dávkam, príspevkom pre zdravotne znevýhodnených, príspevkom na bývanie, dávkam v nezamestnanosti, programom peňažných transferov a poukážok.
- Štipendiá na stredoškolské a odborné vzdelávanie (od štátu, obce alebo súkromného sponzora – jednotlivca alebo firmy).
- Jednorazové príspevky pri zápise na strednú školu (pri nástupe do 1. ročníka strednej školy).
- Bezplatná alebo zvýhodnená školská doprava (od obce, sponzora alebo dopravných spoločností).
- Bezplatné stravovanie v škole/raňajky.
- Bezplatné učebnice, školské a odborné vzdelávacie potreby a vybavenie.
- Bezplatné IT zariadenia/pripojenie (vrátane partnerstva s IT sieťami).
- Systémy požičiavania IT zariadení.
- Odporúčenie na mimovládne organizácie/miestne služby pre prístup k finančným službám
- Poskytovanie informácií mladým ľuďom (a/alebo ich rodičom) o organizáciách zaoberajúcich sa sociálno-ekonomickou podporou (úrad práce, kariérne centrá, služby samosprávy, sociálne služby, mimovládne organizácie atď.).
- Aktivity na získavanie finančných prostriedkov pre školy (oblečenie, školské potreby, IT zariadenia, potraviny, vzdelávacie potreby...).

Pozrite sa na skúsenosti s programom Buddy na Slovensku
Stredná priemyselná škola dopravná Košice | [LINK](#)

PREPOJENIE SO ŠKOLOU (S ROVESNÍKMI, UČITEĽMI, SO ZAMESTNANCAMI ŠKOLY)

- Zabezpečenie účasti marginalizovaných žiakov a žiakov ohrozených predčasným ukončením školskej dochádzky na športových a iných mimoškolských aktivitách.
- Organizovanie aktivít vedených žiakmi, t. j. aktivít, ktoré navrhujú a realizujú žiaci pre žiakov, vrátane aktivít žiakov ohrozených predčasným ukončením školskej dochádzky.
- Účasť znevýhodnených žiakov a žiakov ohrozených predčasným ukončením štúdia v žiackom parlamente.
- Pozvanie žiaka ohrozeného predčasným ukončením školskej dochádzky na vedúcu pozíciu, ako je napríklad vedenie činnosti rovesníckej skupiny, školského klubu alebo školského projektu, a navrhnúť im, aby mentovali či učili mladších žiakov.
- Žiaci, ktorým hrozí predčasné ukončenie školskej dochádzky, a znevýhodnení žiaci sa zúčastňujú na:
 - (i) podnikateľských projektoch, ktoré im umožnia spolupracovať a inovatívne riešiť konkrétne problémy školy alebo komunity, navrhovať riešenia a meniť veci k lepšiemu,
 - (ii) projektoch, ktoré spájajú školu s miestnou komunitou, pracoviskom alebo širším svetom s cieľom zvýšiť angažovanosť a motiváciu k učeniu.
- Škola poskytuje učiteľom a žiakom príležitosti na neformálne stretávanie sa prostredníctvom výletov a pod.
- Žiaci sú vyzvaní, aby vyjadrili svoj názor na atmosféru v škole a kvalitu vyučovania a starostlivosti v škole.
- Mentoring zo strany zamestnancov školy alebo učiteľov.
- Boj proti šikanovaniu, stereotypom a predsudkom.
- Mimoškolský kultúrno-spoločenský integračný klub pre deti utečencov, aby lepšie pochopili slovenskú kultúru, a pre všetkých žiakov, aby si rozvíjali medzikultúrne zručnosti.

PODPORA UČENIA

- Učitelia diskutujú s ohrozenými žiakmi, aby pochopili, ako sa im lepšie učí, aké sú ich silné stránky a záujmy, stanovujú dosiahnuteľné vzdelávacie ciele na budovanie ich sebavedomia a kontrolujú ich pokrok.
- Pravidelné monitorovanie učenia a diskusia o pokroku a stratégiách na prekonanie problémov so žiakmi, s rodičmi a mentormi.
- Podpora študijných zručností v triede alebo na seminároch (napr. riadenie času, organizačné zručnosti, zvládanie domácich úloh, zručnosti na opravné skúšky, prezentačné zručnosti, ako sa najlepšie učiť atď.).
- Doplnkové hodiny pre jednotlivé predmety (napr. dodatočné vyučovanie v malých skupinách).
- Individuálne doučovanie 1 na 1 (poskytované v škole alebo v komunite, mimovládny organizáciou).
- Podpora vzdelávania po škole, ako sú študijné skupiny alebo kluby domácich úloh v škole, v mládežníckych združeniach, komunitných organizáciách alebo mimovládnych organizáciách.
- Dodatočná podpora pri vzdelávaní v čase skúšok (organizovaná školami, mimovládnymi organizáciami, miestnymi skupinami, obcami atď.).
- Študijné skupiny (vedené žiakmi alebo školou, obcou alebo mimovládnou organizáciou).
- Doučovanie od rovesníkov (od spolužiakov z vyšších ročníkov alebo od tých, ktorí ovládajú konkrétne predmety).
- Individuálne vzdelávacie plány.
- Zapojenie žiakov do navrhovania, plánovania a monitorovania vlastného učenia (napr. žiaci majú možnosť výberu učebných aktivít; projektové učenie a učenie v skupinách).
- Poskytovanie alternatívnych možností hodnotenia, ako sú portfóliá s odbornými skúsenosťami a konkrétnymi realizáciami/produktmi na zvýšenie motivácie, prepojenie hodnotenia s reálnym životom alebo so svetom práce.
- Poskytovanie tipov a stratégií rodičom, aby mohli podporovať učenie svojich detí doma.

MOTIVÁCIA K UČENIU

- Zapojenie ohrozených žiakov do osobných vzdelávacích projektov súvisiacich s ich kariérnymi ambíciami, talentom alebo oblasťami záujmu.
- Workshopy zamerané na rozvoj zručností v oblasti zamestnateľnosti.
- Organizácia klubu podnikateľov v škole.
- Spájanie ohrozených žiakov s bývalými absolventmi alebo odborníkmi a podnikateľmi pracujúcimi v odvetviach, ktoré ich zaujímajú.
- Kariérové poradenstvo a vypracovanie kariérneho plánu/cielov.
- Podpora ohrozených žiakov pri hľadaní pracovných stáží, letných brigád, stáží a učňovských miest.
- Poskytovanie poradenstva rodičom o tom, ako podporovať učenie a správne návyky pri štúdiu doma.

PODPORA VÝUČBY SLOVENČINY AKO DRUHÉHO JAZYKA

- Triedni učitelia, učitelia jazykov a učitelia adaptačných tried vypracujú spoločné stratégie alebo plán na podporu žiakov so špecifickými jazykovými potrebami.
- Poskytnutie primeraných úprav pre T5 a T9.
- Jazykový klub po škole.

- Učitelia používajú diferencovanú pedagogiku a individualizované učenie, aby sa prispôbili vzdelávacím potrebám žiakov.
- Učitelia hodnotia oddelene obsahové/predmetové znalosti a jazykové znalosti.
- Učitelia diferencujú hodnotenie, aby umožnili nerodeným hovoriacim preukázať, že sa naučili daný predmet bez ohľadu na úroveň ich znalosti slovenčiny.
- Organizovanie rodinných vzdelávacích podujatí na podporu výučby slovenského jazyka (napr. aktivity pre rodičov a ich deti v školskej knižnici zamerané na čítanie v slovenčine).
- Učitelia poskytujú rady a tipy rodičom/opatrovníkom, ako urýchliť výučbu slovenského jazyka pre ich deti.
- Učitelia poskytujú rodičom/opatrovníkom stratégie a učebné materiály na podporu ich dieťaťa doma.

DUŠEVNÉ ZDRAVIE A POHODA (NA ÚROVNI ŠKOLY)

- Profesionálny rozvoj učiteľov s cieľom zlepšiť informovanosť o i) otázkach týkajúcich sa detí utečencov, ii) nevedomých predsudkoch voči znevýhodneným deťom a deťom, ktorým hrozí predčasné ukončovanie školskej dochádzky.
- Identifikácia a signalizácia žiakov s rizikami v oblasti duševného zdravia (napr. úzkosti) alebo ochrany (napr. predčasné manželstvo, zneužívanie a násilie).
- Ranné kruhy.
- Prispôbené cestovné poriadky.
- Psychologická podpora v škole: „stretnutia v škole“ počas vyučovania a po ňom, psychologická/pedagogická/poradenská podpora v malých skupinách.
- Jasný školský systém pre učiteľov na monitorovanie, upozorňovanie na príznaky problémov s duševným zdravím a pohodou a posielanie žiakov do školského podporného tímu, v prípade potreby na externú psychologickú a inú podporu (napr. CPP).
- Podpora kultúry vyhľadávania pomoci.
- Mentoring.

POHODA NA ÚROVNI TRIEDY (nie je to úplný zoznam!)

- Starostlivé, inkluzívne, príjemné a podporujúce triedy.
- Pozitívna disciplína.
- Budovanie pozitívnych vzťahov (učiteľ – žiaci a rovesníci).
- Rozvoj sociálno-emocionálnych zručností (zvládanie emócií, stresu, rozhodovanie, stanovovanie cieľov, zvládanie konfliktov, tímová práca, zručnosti zvládania a odolnosti...).
- Pozitívne modelovanie zvládania stresu.
- Rituály v triede, ako napríklad: ranné a večerné rituály v základnej škole; víťanie a lúčenie sa s rovesníkmi na cestách; týždenné/denné prihlasovanie a odhlasovanie; technika Ruža/trň/puk⁵...).
- Bezpečný/tichý priestor v škole/triede, kde sa môžete stiahnuť/dobiť energiu/získať podporu.

⁵ Ruža predstavuje úspechy – spýtajte sa „Čo sa darí?“ alebo „Čo sa podarilo?“. Trň predstavuje výzvy – spýtajte sa „Čo sa nedarí?“ alebo „Čo bolo náročné?“. Púčik predstavuje potenciál a nádej – spýtajte sa: „Čo vám dáva nádej?“ alebo „Čo by ste mohli vyskúšať?“ alebo „Čo vás práve teraz inšpiruje?“.

STRETNUTIE S RODIČMI A OPATROVNÍKMI

- Poskytnúť rodičom potrebnú podporu pri účasti na školských stretnutiach, ako napr.: preklad.
- Regionálni koordinátori NIVAM pre podporu ukrajinských odídených, sociálni pracovníci, kultúrni alebo rómski mediátori alebo psychológovia.
- Rodičia/opatrovníci sú pozývaní na individuálne stretnutia s vedením školy, podporným tímom alebo učiteľmi, aby prediskutovali úspechy a problémy svojich detí, pokroky a riešenia na prekonanie problémov a akýkoľvek plán podpory, ktorý by škola mohla vypracovať pre ich dieťa.
- Vykonávanie návštev v domácnostiach.
- Existujú stratégie na zapojenie ťažko dostupných rodičov alebo rodičov v zahraničí, ako napríklad:
 - Komunikácia na diaľku, keď nie je možné osobné stretnutie.
 - Spolupráca s vplyvnými členmi komunity (mediátori, vedúci predstavitelia komunity, cirkevní predstavitelia, iní rodičia) s cieľom vytvoriť dôveru medzi rodičmi a školou.
 - Aktivity na zapojenie otcov do života školy.

POSKYTOVANIE PODPORY RODIČOM

- Poradenstvo pre rodičov o vzdelávacom systéme, cestách, kariérovom vzdelávaní a podpora pri rozhodovaní ich detí o ich vzdelávaní a odbornej príprave.

- Návod pre rodičov, ako podporiť výučbu slovenského jazyka doma.
- Poradenstvo pre rodičov o tom, ako podporovať domáce úlohy a štúdium doma.
- Informácie pre rodičov o tom, ako získať prístup k obecným a komunitným službám (zdravotníctvo, sociálne služby, podpora v nezamestnanosti atď.).
- Poradenstvo pre rodičov/workshopy o vývoji dieťaťa, traume a psychológii dospelujúcich.
- Poskytnutie psychologickéj podpory rodičom alebo odporúčanie na ňu.
- Ranné kávy pre rodičov.
- Vytvorenie alebo uľahčenie prístupu k podporným skupinám a krúžkom pre rodičov a opatrovníkov (napr. skupina matiek, skupina ukrajinských opatrovníkov, skupina starých rodičov atď.).

ANGAŽOVANOSŤ RODIČOV V ŠKOLE (VŠEOBECNÁ)

- Organizovanie rodinných vzdelávacích aktivít v školách (napr. spoločné čítanie, kultúrne dni...).
- Príležitosti na účasť a aktívne povzbudzovanie: (i) k účasti na školských aktivitách (učenie, kultúra, umenie); (ii) k vyjadrovaniu názorov, obáv, návrhov, (iii) k pripájaniu sa k ostatným rodičom v aktivitách zapojenia rodičov, ako sú rodičovské workshopy, kultúrne podujatia, ranné kávy pre rodičov...).

6 Kontaktné informácie nájdete tu: [link](#)

Nástroj 3: Komplexná podpora žiakov

V rámci celoškolského prístupu školy podporujú žiakov, ktorým hrozí predčasné ukončenie školskej dochádzky, a prijímajú, začleňujú a podporujú žiakov z radov utečencov a migrantov, Rómov a žiakov so zdravotným znevýhodnením, pričom kombinujú intervencie na rôznych úrovniach a v rôznych oblastiach.

Úroveň intervencie**Oblasť intervencie**

Pri určovaní intervencií na podporu ohrozených žiakov si položte nasledujúce otázky:

1. Identifikovali sme intervencie na každej úrovni?
2. Identifikovali sme intervencie pre každú relevantnú oblasť?

V kroku 4 nižšie nájdete príklady intervencií na rôznych úrovniach a v rôznych oblastiach, ktoré vypracovali slovenskí pedagógovia s cieľom reagovať na rôzne profily žiakov.

KROK 4

Implementácia a monitorovanie opatrení na prevenciu predčasného ukončovania školskej dochádzky

Vykonávanie opatrení proti predčasnému ukončovaniu školskej dochádzky si vyžaduje určitú úroveň plánovania, koordinácie a monitorovania. Školy sú povzbudzované, aby vytvorili mechanizmy na sledovanie rizikových žiakov, sledovanie pokroku a preskúmanie prístupov a v prípade potreby upravili opatrenia.

Školský podporný tím, ak existuje, má najlepšie predpoklady na plánovanie a koordináciu opatrení na prevenciu predčasného ukončovania školskej dochádzky pre žiakov ohrozených predčasným ukončením školskej dochádzky. Školám sa odporúča, aby používali jednoduchý prístup prípadového manažmentu, v rámci ktorého je jedna dospelá osoba poverená sledovaním jedného žiaka ohrozeného predčasným ukončením štúdia (pozri nižšie).

Školy môžu na organizáciu a koordináciu svojej podpory použiť jednoduchý plán prevencie predčasného ukončovania školskej dochádzky (pozri nižšie).

O PRÍPADOVOM MANAŽMENTE

Prípadový manažment je prístup zameraný na komplexné riešenie potrieb žiaka, koordináciu preventívnych a reakčných intervencií v prípade rizika predčasného ukončenia štúdia:

- *Prípad*: žiak, ktorý potrebuje podporu.
- *Riadenie*: organizované postupy a mechanizmy.

V rámci prevencie predčasného ukončovania školskej dochádzky **sa prípadový manažment zameriava na:**

- Zabezpečenie, aby názory, potreby a účasť žiaka a jeho rodiny boli základom intervencií.
- Dohliadanie na proces hodnotenia potrieb (pozri krok 2 vyššie).
- Koordináciu, zaznamenávanie a monitorovanie činnosti školy zameranej na prevenciu a reakciu na riziko predčasného ukončenia školskej dochádzky.
- Identifikovanie a mobilizáciu potrebných zdrojov v škole, aj mimo nej, na podporu žiaka.
- V prípade potreby spojenie sa odborníkov zo všetkých sektorov a neformálnych sietí (napr. rovesníkov, komunity) s cieľom poskytnúť dieťaťu komplexnú podporu.

Proces manažmentu prípadov zahŕňa:

- Manažér prípadu.
- Podporná sieť (napr. školský podporný tím, učitelia, rodičia/rodinní príslušníci, pracovníci s mládežou, rovesníci, prípadne iní členovia komunity).

Úloha manažéra prípadu zvyčajne zahŕňa:

- Byť ústredným bodom pre rodinu a všetkých odborníkov pracujúcich so žiakom.
- Spolupráca so žiakom a rodinou s cieľom posúdiť potreby a nájsť riešenia.
- Organizovanie stretnutí so všetkými zainteresovanými stranami s cieľom určiť intervencie proti predčasnému ukončeniu školskej dochádzky.
- Vypracovanie plánu prevencie predčasného ukončovania školskej dochádzky s pomocou školského podporného tímu.
- Monitorovanie priebehu činností.

- Zvolávanie stretnutí so všetkými zainteresovanými stranami s cieľom preskúmať kľúčové ukazovatele, zhodnotiť účinnosť opatrení na prevenciu predčasného ukončovania školskej dochádzky a naplánovať ďalšie kroky.
- Odovzdávanie prípadov žiakov riaditeľovi na oficiálne postúpenie, napríklad v prípade zneužívania alebo zanedbávania.

Hoci manažér prípadu koordinuje činnosti v prípade, **nie je jedinou osobou zodpovednou za rozhodovanie**, monitorovanie a preskúmanie pokroku. Tie sa musia vykonávať spolu s ostatnými členmi školského podporného tímu a triednymi učiteľmi a/alebo v prípade potreby s komunitou, spoločne so žiakom a jeho rodičmi.

Výber manažérov prípadu:

Manažérom prípadu môže byť každý školský odborník. Školám sa odporúča, aby si manažérov prípadov vyberali na základe ich schopností pracovať so žiakmi a rodinami a aby zabezpečili, že manažéri prípadov nebudú preťažení prípadmi.

Manažérov prípadu by bolo najlepšie vybrať najprv zo školského podporného tímu. Školy s vysokým počtom žiakov ohrozených predčasným ukončovaním školskej dochádzky by mohli za manažérov prípadu nominovať aj iných učiteľov. Riaditelia škôl by zabezpečili, aby žiadny zamestnanec nebol manažérom prípadu pre viac ako troch žiakov naraz.

INDIVIDUÁLNE PLÁNY PREVENIE PREDČASNÉHO UKONČOVANIA ŠKOLSKEJ DOCHÁDZKY

Plány prevencie predčasného ukončovania školskej dochádzky sú užitočným nástrojom na zaznamenávanie a koordináciu opatrení prijatých školou s cieľom vrátiť dieťa do školy a zabrániť jeho predčasnému ukončeniu

štúdia. Jednoduchý plán by mal obsahovať informácie z týchto oblastí:

- **Rizikové faktory predčasného ukončovania školskej dochádzky** žiaka, na základe hodnotenia potrieb a dostupných dôkazov o dochádzke, učení, správaní a osobných pomeroch.
- **Ochranné faktory** a silné stránky, ktoré by mohli žiakovi pomôcť zostať v škole, ako sú záujmy, talent, sociálne siete, emocionálna zrelosť, motivácia a iné silné stránky.
- **Opatrenia, ktoré sa majú prijať, kedy a kto ich vykoná:** intervencie, ktoré vykoná škola, rodičia, žiak a externé zainteresované strany školy, ak je to relevantné, napr. učitelia, psychológovia, rodičia, zástupcovia obce, vzdelávacie orgány.
- **Monitorovanie pokroku** – preskúmanie vykonávania opatrení a hodnotenie pokroku v priebehu času, vyhodnocovanie výsledkov.
- **Ukončenie prípadu**, keď už nie je potrebná ďalšia podpora, napríklad keď sa žiak vrátil na správnu cestu a riziko predčasného ukončenia štúdia je zvládnuté, žiak ukončil vzdelávanie alebo prestúpil do inej školy.

Nástroj 4: Plánovanie a monitorovanie intervencií na prevenciu predčasného ukončenia školskej dochádzky

Dobré plánovanie a monitorovanie si vyžaduje, aby si školy kládli nasledujúce otázky:

1. **Aké** aktivity budeme realizovať, aby sme zabránili predčasnému ukončeniu štúdia tohto žiaka?
2. **Kto** bude realizovať jednotlivé činnosti?
3. **Kedy** sa budú jednotlivé činnosti realizovať?
4. **Ako** budeme kontrolovať a hodnotiť pokrok?

INDIVIDUÁLNE INTERVENIE NA PREVENCIU PREDČASNÉHO UKONČENIA ŠKOLSKEJ DOCHÁDZKY

Čo? (opis intervenčných opatrení)	Kto?	Kedy?	Pripomienky (k implementácii, potrebné zdroje)	Preskúvanie pokroku (známky pokroku, úpravy opatrení)

Individuálne plány prevencie predčasného ukončovania školskej dochádzky fungujú najlepšie vtedy, keď sa na ich vypracovaní podieľajú rodičia a žiaci, ktorí prispeli vlastnými riešeniami a zaviazali sa realizovať konkrétne aktivity na zníženie rizika predčasného ukončovania školskej dochádzky.

Aktívne zapojenie žiakov do plánovania ich návratu do školy/ prevencie predčasného ukončovania školskej dochádzky pomôže vybudovať pocit spolupatričnosti a prepojenia.

Realizácia jednotlivých opatrení na prevenciu predčasného ukončovania školskej dochádzky si vyžaduje **čas a zdroje**. Školy, vrátane školských podporných tímov a manažérov prípadov, sú povzbudzované, aby uprednostňovali intervencie s najvyšším možným účinkom tam, kde sú obmedzené zdroje. Užitočnou stratégiou je rozdeliť zodpovednosť za konkrétne opatrenia medzi zamestnancov školy, aby sa predišlo záťaži a aby sa zabezpečilo, že zodpovednosť za podporu

žiakov ohrozených predčasným ukončením štúdia preberú učitelia aj nepedagogickí zamestnanci.

Vypĺňanie formulárov môže byť pre učiteľov časovo náročné. Školy by si mali nájsť stratégie, ktoré im a ich tímom vyhovujú tak, aby znížili administratívnu záťaž na minimum.

Vzor plánu prevencie predčasného ukončovania školskej dochádzky nájdete v prílohe 5.

SLOVÁ ZAMESTNANCOV ŠKOLY O PREVENCI PREDČASNÉHO UKONČOVANIA ŠKOLSKEJ DOCHÁDZKY:

“ Vždy sa dá niečo urobiť, dokonca aj maličkosť.

“ Je dôležité posilniť postavenie žiakov a pomôcť im, aby si pomohli sami.

“ Kľúčové je pochopiť perspektívu žiakov a mladých ľudí. Musíme im viac načúvať.

KRITÉRIÁ ÚČINNOSTI VYKONÁVANIA OPATRENÍ NA PREDCHÁDZANIE PREDČASNÉMU UKONČOVANIU ŠKOLSKEJ DOCHÁDZKY

Výskum ukazuje, že opatrenia na prevenciu predčasného ukončovania školskej dochádzky sú najúčinnnejšie vtedy, keď:

- **Vychádzajú z individuálnych špecifických potrieb žiakov.**
- Sú holistické, **riešia problémy žiakov a riziká predčasného ukončovania školskej dochádzky z rôznych hľadísk.**
- Sú včasné a **realizované čo najskôr.**
- Všetky zainteresované **strany** ich **uplatňujú dôsledne.**
- Vykonávajú sa **v dostatočne dlhom** časovom období.
- **Rozhoduje sa o nich spoločne a po dohode so žiakom a jeho rodinou.**
- **Vychádzajú zo silných stránok** rodiny a silných stránok, záujmov a potenciálu žiaka.
- Sú **koordinované** medzi zamestnancami školy, externými inštitúciami a komunitou.
- Monitorujú sa, aby **sa preskúmalo, čo funguje**, čo nefunguje, a aby sa získali informácie o postupoch intervencie pri predčasnom ukončení školskej dochádzky.

© UNICEF/UN0752624/LE LIJOUR

Príklady opatrení pre mladých ľudí, ktorým hrozí predčasné ukončenie školskej dochádzky

Nižšie sú uvedené konkrétne príklady intervencií, ktoré by školy mohli prijať na podporu žiakov ohrozených predčasným ukončením štúdia na základe ich potrieb a profilu. Tieto príklady vypracovali slovenské školy. Cieľom navrhovaných intervencií je inšpirovať školy a ukázať, že školy a ďalšie zainteresované strany môžu v rámci prevencie predčasného ukončovania školskej dochádzky realizovať širokú škálu aktivít.

Počet a typ intervencií závisí od profilu žiaka a od času a zdrojov, ktoré má škola k dispozícii. Neočakáva sa, že školy budú realizovať všetky nižšie uvedené aktivity.

Školy môžu byť kreatívne a do svojej práce v oblasti predčasného ukončovania školskej dochádzky zapojiť žiakov, rodičov, komunity, organizácie občianskej spoločnosti a zamestnávateľov.

KOMPLEXNÁ PODPORA PREVENČIE PREDČASNÉHO UKONČENIA ŠTÚDIA PRE ANU

Profil 1: Ana

Ana je 16-ročné ukrajinské dievča. Na Slovensko prišla na jar 2024 s oboma rodičmi. V júni 2024 úspešne zložila prijímacie skúšky na strednú školu, na ktoré sa pripravovala so súkromným učiteľom. Ana začne chodiť do školy v septembri. Po niekoľkých týždňoch si triedna učiteľka všimne, že Ana je mimoriadne tichá, málo sa zúčastňuje na vyučovaní a nezapája sa do komunikácie s rovesníkmi – ani s inými ukrajinskými študentmi. Ana je veľmi dobrá v matematike a školské úlohy odovzdáva vždy načas. Triedna učiteľka sa však obáva známkov stigmatizácie zo strany niektorých jej rovesníkov a toho, že niektorí učitelia jej kvôli jej nedostatočnej angažovanosti nevenujú pozornosť.

INTERVENČIE – ÚROVEŇ ŠKOLY

Prepojenosť so školou

Zvyšovanie povedomia učiteľov:

Učiteľ v triede a školský podporný tím informujú všetkých učiteľov o Aninej situácii a jej špecifických potrebách. Predmetoví učitelia budú vyzvaní, aby poskytovali podporu v oblasti zložitej terminológie. Okrem toho, keď bude Ana preťažená, položí si na lavicu modrý papier, aby sa jej učitelia v tom čase nevyptovali. Naopak, učiteľom sa odporúča, aby Anu privítali menom,

keď vstúpi do triedy, a aby jej kládli otázky, keď modrý papier nebude mať na lavici.

Organizácia multikultúrneho dňa:

Škola spolu so žiackym parlamentom organizuje multikultúrny deň, ktorý predstavuje ukrajinskú a iné kultúry s cieľom posilniť súdržnosť žiakov. Žiaci, vrátane Any, sú vyzvaní, aby prispeli svojimi príbehmi. Ana sa rozhodne urobiť výstavu fotografií, aby sa podelila o svoje skúsenosti s ukrajinskou kultúrou.

Učenie

Diskusia o životných cieľoch: Ana diskutovala s kariérovým poradcom o svojich plánoch do budúcnosti.

Cesty vyššieho vzdelávania:

Kariérový poradca a učiteľ matematiky predstavili Ane možnosti vysokoškolského vzdelávania na Slovensku a v zahraničí.

INTERVENČIE – ÚROVEŇ TRIEDY

Prepojenosť so školou, duševné zdravie a pohoda

Mesačné kontroly s triednym učiteľom:

Ana a triedny učiteľ sa stretnú na 30 minút každý posledný piatok v mesiaci, aby zhodnotili, čo sa im v škole darilo, identifikovali problémy v škole alebo v interakcii s rovesníkmi a učiteľmi a vypracovali stratégie na zvýšenie motivácie a angažovanosti vo všetkých predmetoch.

Ranné kruhy: Školský psychológ organizuje ranné kruhy raz týždenne s celou triedou počas najmenej 3 mesiacov.

Zvyšovanie povedomia

rovesníkov: Domáci učiteľ a učitelia matematiky požiadali školského psychológa a žiacky parlament o intervenciu v Aninej triede. To viedlo k sérii skupinových aktivít na podporu rovesníckych vzťahov a zlepšenie atmosféry v triede.

Učenie

Matematická súťaž: Ana súhlasí s tým, aby ju učiteľ matematiky prihlásil do matematickej olympiády.

KOMPLEXNÁ PODPORA PREVENIE PREDČASNÉHO UKONČENIA ŠTÚDIA PRE ANU

INTERVENČIE – ÚROVEŇ ROVESNÍKOV

Duševné zdravie a pohoda

Pochopenie Aninho utiahnutého správania:

Diskusia s Anou a jej rodičmi s cieľom pochopiť, ako Ana vníma situáciu v súvislosti s jej izoláciou v triede a jej uzavretým správaním. Sú triedy, v ktorých je uzavretá viac ako v iných? Je to nové správanie od príchodu na Slovensko?

Ranný kruh: Školský sociálny pedagóg začne v škole organizovať ranný kruh pre žiakov, ktorí o to majú záujem. Ana sa môže pridať.

Týždenné stretnutia so školským psychológom: Ana súhlasila s týždennými stretnutiami so školským psychológom. Sedenia by sa okrem iného zameriavali na socializáciu.

Prepojenosť so školou

Výučba slovenského jazyka:

Ane odporučili jazykový kurz, ktorý organizuje NIVAM, aby sa jej rodičia zbavili finančnej záťaže spojenej so súkromným doučovaním.

INTERVENČIE – ÚROVEŇ EXTERNÝCH SLUŽIEB

Učenie

Výučba slovenského jazyka:

Ane odporučili jazykový kurz, ktorý organizuje NIVAM, aby sa jej rodičia zbavili finančnej záťaže spojenej so súkromným doučovaním.

INTERVENČIE – ÚROVEŇ SPOLOČENSTVA

Zapojenie rodičov

Komunitné aktivity pre mládež:

V diskusii so školským psychológom sú Anini rodičia vyzvaní, aby rozšírili Anine možnosti socializácie a kontaktu s ostatnými dospelými. Anini rodičia identifikujú charitatívnu organizáciu pre utečencov, ktorá robí nábor dobrovoľníkov na vedenie klubu domácich úloh. Ana bude spolu s ďalšími ukrajinskými stredoškólakmi z celej obce doučovať ukrajinské deti zo základnej školy matematiku a prírodné vedy.

Opatrenia na prevenciu predčasného ukončenia školskej dochádzky

- Prístup a dochádzka
- Prepojenie so školou/spolupatričnosť
- Učenie
- Zapojenie rodičov
- Duševné zdravie a pohoda

KOMPLEXNÁ PODPORA PREVENIE PREDČASNÉHO UKONČENIA ŠTÚDIA PRE PETRA

Profil 2: Peter

Peter je v 3. ročníku odborného vzdelávania (strojársky odbor) a má 17 rokov. Jeho otec zomrel a on žije s nevlastnou matkou, ktorá má mladšie deti z predchádzajúceho vzťahu. Peter je nútený prispievať k príjmu domácnosti a pracuje na čiastočný úväzok, 3- až 4-krát týždenne, pričom berie denné alebo nočné zmeny v továrňach. Peter často chýba v škole, a keď ju navštevuje, je zvyčajne unavený a ospalý. Škola ho niekoľkokrát vylúčila z nepravidelnej dochádzky.

Peter je veľmi dobrý mechanik, ale má málo príležitostí rozvíjať svoje zručnosti kvôli nepravidelnej dochádzke a obmedzenému zapojeniu do školskej činnosti. Stresuje ho napätie medzi jeho domácimi povinnosťami, vrátane zarábania peňazí a starostlivosti o malých súrodencov, a školskými požiadavkami na dochádzku a výkon. Má pocit, že nikto nerozumie jeho situácii a že do školy nepatrí, pretože má veľmi málo času na budovanie priateľstiev a vníma, že ho škola odmieta.

INTERVENIE – ÚROVEŇ ŠKOLY

Dochádzka a prepojenosť so školou

Zorganizujte spoločné

stretnutie s vedením školy, členmi podporného tímu, triednym učiteľom a vedúcim mechanického prúdu VET, aby ste prediskutovali Petrovu situáciu a zvážili alternatívne opatrenia k vylúčeniu zo školy, ktoré by boli skôr podporné ako trestné.

Učenie

Vypracujte individuálny

vzdelávací plán, vrátane stratégií na dobehnutie zameškaného učiva, a navrhnete prispôsobenie sa skúškam.

Informujte učiteľov o Petrovej rodinnej situácii.

Zapojenie rodičov

Stretnutie s Petrovou nevlastnou

matkou s cieľom prediskutovať Petrovu situáciu a určiť stratégie na zvýšenie jeho dochádzky (pozri nižšie „externé služby“).

Duševné zdravie a pohoda

Určite dôveryhodnú dospelú

osobu, ktorá by spolu s Petrom mohla diskutovať o jeho situácii. Pochopením Petrovej strany príbehu by dôveryhodná dospelá osoba mohla oznámiť jeho obavy a potreby škole, učiteľom, školskému podpornému tímu a jeho nevlastnej matke.

Psychologické poradenstvo, ktoré

by Petrovi pomohlo vyrovnať sa s pocitom odmietnutia zo strany školy, pomohlo by mu prekonať vnímané napätie v jeho živote, pomohlo by mu určiť priority v jeho živote. To by sa uskutočnilo prostredníctvom aktívneho počúvania a pomoci Petrovi vyjadriť jeho potreby.

KOMPLEXNÁ PODPORA PREVENČIE PREDČASNÉHO UKONČENIA ŠTÚDIA PRE PETRA

INTERVENČIE – ÚROVEŇ TRIEDY

Učenie

Učitelia poskytnú učebné materiály a možnosti dobiehania učiva počas vyučovania.

Povzbudzovať učiteľov, aby Petrovi poskytovali individuálne vzdelávanie na doháňanie zameškaného učiva. Povzbudzovať učiteľov, aby zdieľali materiály z hodín elektronicky, aby Peter mohol ľahšie dohnať obsah hodín.

INTERVENČIE – ÚROVEŇ ROVESNÍKOV

Prepojenosť so školou

Vzájomná podpora: Zapojte rovesníkov do zdieľania poznámok z vyučovania a iných kľúčových informácií pre Petra, keď chýba v škole.

INTERVENČIE – ÚROVEŇ RODIČOV

Dochádzka

Dohoda s rodičmi: Škola organizuje niekoľko stretnutí s Petrovou nevlastnou matkou, na ktorých obhajuje dôležitosť ukončenia stredoškolského štúdia, aby sa zvýšili možnosti zamestnania v budúcnosti. S nevlastnou matkou sa uzavrie dohoda (ústna), v ktorej sa škola zaviazne podporovať Petra a nevlastná matka sa zaviazne znížiť svoje nároky na podporu Petra v starostlivosti o deti.

INTERVENČIE – ÚROVEŇ EXTERNÝCH SLUŽIEB

Zapojenie rodičov

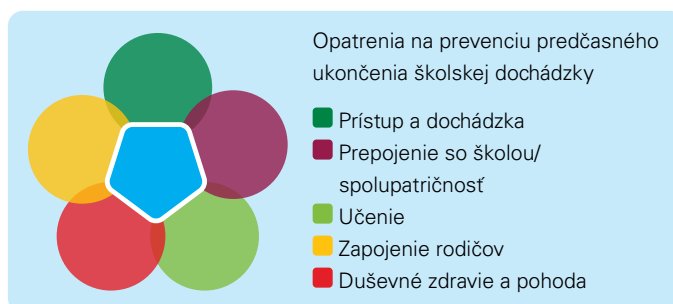
Spolupracujte so samosprávou pri hľadaní novej finančnej podpory pre Petrovu rodinu, aby sa zmiernil tlak na jeho prácu. Môže to zahŕňať odporúčanie na sociálnu službu, určenie štipendijného programu pre Petra a prednostné umiestnenie do materskej školy pre malých súrodencov.

INTERVENČIE – ÚROVEŇ SPOLOČENSTVA

Dochádzka

Spolupráca so zamestnávateľmi a podnikmi: (i) prediskutovať Petrovu situáciu s jeho zamestnávateľom (továrňou) a zistiť, či by sa jeho zmeny mohli zmeniť tak, aby sa lepšie prispôbili jeho školskému rozvrhu; (ii) v spolupráci s učiteľmi odborného

vzdelávania a prípravy v odbore mechanik identifikovať autoservis v miestnej komunite, ktorý by mohol byť ochotný ponúknuť Petrovi učňovskú prax, aby sa mohol venovať mechanike a zároveň si zarobiť; preskúmať možnosti duálneho vzdelávania pre Petra.

CELOSTNÁ PODPORA PREVENČIE PREDČASNÉHO UKONČENIA ŠTÚDIA PRE HORTENZIU

Profil 3: Hortenzia

Hortenzia má 17 rokov a chodí do 2. ročníka strednej školy. Pochádza z veľkej rodiny s 11 súrodencami. Jej rodičia pracujú pre obec a zarábajú veľmi nízku mzdu. Hortenzia je zodpovedná za starostlivosť o svojich súrodencov a je tehotná. Kvôli opatrovateľským povinnostiam často chýba v škole, ale má dobré remeselné zručnosti a je motivovaná učiť sa. Hoci je odhodlaná a má silnú sociálnu sieť rovesníkov, pre svoje tehotenstvo začala pociťovať stigmatizáciu zo strany učiteľov a spolužiakov a chce zo školy odísť.

INTERVENČIE – ÚROVEŇ ŠKOLY

Duševné zdravie a pohoda

Psychologické poradenstvo:

Školský psychológ by mohol s Hortenziou pracovať na (i) obnovení jej motivácie k učeniu a vzdelávaniu; (ii) sociálno-emocionálnej podpore počas tehotenstva a prípravy na materstvo

a na riešení stigmatizácie; (iii) podpore pri rozhodovaní o predčasnom ukončení školskej dochádzky a dokončení odborného vzdelávania; (iv) identifikácii podpory, ktorú potrebuje na návrat do školy po pôrode.

Dochádzka

(Ak je to vhodné) identifikácia otca a rodiny, diskusia s vedením školy a školským psychológom s cieľom prediskutovať stratégie podpory, aby Hortenzia mohla dokončiť vyššie sekundárne vzdelávanie.

Učenie

Prediskutujte individuálny

vzdelávací plán: (i) upravený rozvrh, ktorý by Hortenzii umožnil skĺbiť školu a materstvo po pôrode; (ii) plán dobiehania učiva.

Diskusia s kariérovým poradcom,

aby sa Hortenzia uistila, že vzdelávací prúd, ktorý sleduje, je vhodný.

Prepojenosť so školou

Kolektívna práca na riešení

stigmatizácie. Školský podporný tím by mohol osloviť všetkých učiteľov, aby diskutovali o stigmatizácii v súvislosti s raným tehotenstvom.

INTERVENČIE – ÚROVEŇ TRIEDY

Učenie

Definovanie stratégií na podporu

učenia, ktoré pomôžu Hortenzii vrátiť sa do školy po pôrode. Učitelia by spolupracovali pri určovaní priorít v oblasti vzdelávania a zabezpečili

by, aby stratégie podpory vzdelávania v rôznych predmetoch boli koherentné a primerané. Školský sociálny pedagóg by mohol poskytovať učiteľom a Hortenzii ďalšiu podporu.

Prepojenosť so školou

Príhovor školského psychológa

o otázkach týkajúcich sa sociálneho vylúčenia a stigmatizácie.

CELOSTNÁ PODPORA PREVENČIE PREDČASNÉHO UKONČENIA ŠTÚDIA PRE HORTENZIU

INTERVENČIE – ÚROVEŇ ROVESNÍKOV

Prepojenosť so školou

Povzbudte rovesníkov, aby zorganizovali finančnú zbierku na získanie finančných prostriedkov a príslušenstva pre dieťa, ktoré by sa Hortenzii hodilo.

INTERVENČIE – ÚROVEŇ RODIČOV

Dochádzka

Diskusia s rodičmi s cieľom nájsť alternatívne opatrenia starostlivosti o Hortenziiných súrodencov a voľný čas pre jej školskú dochádzku. Celková diskusia o podpore rodiny pri vzdelávaní Hortenzie po pôrode.

INTERVENČIE – ÚROVEŇ EXTERNÝCH SLUŽIEB

Duševné zdravie a pohoda

Odporúčenie na zdravotné služby, aby sa Hortenzii a jej dieťaťu dostalo primeranej predpôrodnej a popôrodnej starostlivosti. Odoslanie na sociálnu službu **v prípade**, že sa vyskytnú akékoľvek varovné signály týkajúce

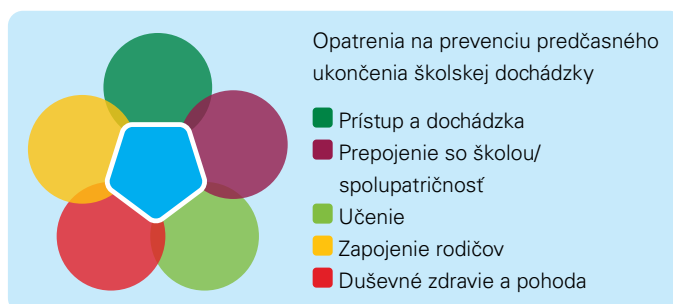
sa zdravia a starostlivosti o dieťa alebo ak je potrebná finančná podpora. V závislosti od situácie a Hortenziiných želaní môže obec hľadať alternatívne ubytovanie (napr. pre osamelé matky).

INTERVENČIE – ÚROVEŇ SPOLOČENSTVA

Dochádzka, duševné zdravie a pohoda

Prepojenie s obcou alebo miestnymi komunitnými skupinami (napr. skupiny

matiek, ženské skupiny, rómske mimovládne organizácie, ak je súčasťou rómskej komunity, komunitné škôlky) na podporu pri starostlivosti o deti a skoré rodičovstvo.

CELOSTNÁ PODPORA PREVENIE PREDČASNÉHO UKONČENIA ŠTÚDIA PRE JÁNA

Profil 4: Ján

Ján má 16 rokov a navštevuje prvý ročník strednej odbornej školy, ktorá je ďaleko od jeho domova. Ján pochádza zo sociálne znevýhodneného prostredia a má päť malých súrodencov. Jeho otec má veľmi malý plat a matka je na materskej dovolenke. Jánova rodina si nemôže dovoliť školský internát a má problém zaplatiť si dopravu do školy, školské pomôcky alebo internet, ktorý je potrebný na školskú prácu.

Ján často chýba v škole, čo vedie k jeho vylúčeniu. Jeho slabé študijné výsledky viedli k opakovaniu ročníka. Ján je deprimovaný zo svojej situácie a má obavy o svoju budúcnosť. Jeho dochádzku obmedzuje rodina, ktorá potrebuje pomoc pri domácych prácach a starostlivosti o súrodencov, a nedostatok finančných prostriedkov na zaplatenie školskej dopravy. Pre nedostatok pomôcok a absenciu internetu sa nemôže intenzívnejšie zapájať do vyučovania. Je výborný tanečník, ale nemá čas ani finančné prostriedky na svoje hobby.

INTERVENIE – ÚROVEŇ ŠKOLY

Duševné zdravie a pohoda

Psychologické poradenstvo: Ján dostáva psychologickú podporu na prekonanie úzkosti, zvýšenie odolnosti a vypracovanie cieľov do budúcnosti.

Prepojenosť so školou

Zapojenie do školských a miestnych komunitných podujatí: Škola mu na základe jeho tanečného talentu poskytuje možnosť vystupovať na významných školských a miestnych podujatiach.

Zapojenie rodičov

Zvyšovanie informovanosti

rodičov: Škola organizuje stretnutia s rodičmi v čase, ktorý im vyhovuje, prípadne ich navštevuje doma, ak je to vhodné a rodina to víta. Stretnutia by sa zameriavali na (i) zvyšovanie povedomia o Jánovej situácii a dôležitosti dokončenia vzdelávania a (ii) hľadanie spôsobov, ako by škola mohla rodine pomôcť pri odstraňovaní hlavných prekážok brániacich pravidelnej dochádzke.

INTERVENIE – ÚROVEŇ TRIEDY

Učenie

Mentoring: Je určený triedny učiteľ, ktorý bude pôsobiť ako mentor. Učiteľ dostane od školského podporného tímu konkrétne pokyny týkajúce sa mentoringu a zorganizuje s Jánom jednu kontrolu za týždeň, s cieľom (i) identifikovať nedostatky a priority v učení; (ii) rozvíjať študijné zručnosti, najmä stratégie riadenia

času a domáce úlohy; (iii) diskutovať o problémoch a vymýšľať stratégie na ich prekonanie; (iv) podporovať Jánovu motiváciu k učeniu.
Ďalšia podpora zo strany sociálneho pedagóga: V kombinácii s mentoringom dostáva Ján podporu od sociálneho pedagóga, aby sa zabezpečilo zlepšenie a udržanie zručností samostatného učenia

Chvály a povzbudenie: Triedni učitelia budú oceňovať úsilie, chváliť a povzbudzovať Jána, aby zažil pocit úspechu a získal nádej. Budú sa používať techniky konštruktívnej spätnej väzby, pri ktorých učitelia poskytnú spätnú väzbu o konkrétnych silných stránkach a študijných stratégiách, ktoré Ján používa v triede, a pomôžu mu určiť jeho ďalší postup pri učení.

CELOSTNÁ PODPORA PREVENČIE PREDČASNÉHO UKONČENIA ŠTÚDIA PRE JÁNA

INTERVENČIE – ÚROVEŇ ROVESNÍKOV

Učenie

Vzájomná podpora: Povzbudzovanie Jánových rovesníkov, aby sa podelili o poznámky z hodiny a informácie o domácich úlohách, keď Ján nie je prítomný v škole.

INTERVENČIE – ÚROVEŇ KOLEGOV

Dochádzka

Zmluva s rodičmi: Škola spolu s rodičmi určí krátkodobé ciele na zlepšenie dochádzky. Škola plánuje poskytnúť rodine pozitívnu spätnú väzbu, keď sa ciele dochádzky

splnia, aby sa kontakt s rodičmi neuskutočňoval len s cieľom riešenia problémov a výziev.

INTERVENČIE – ÚROVEŇ EXTERNÝCH SLUŽIEB

Dochádzka

Školská doprava: Škola preskúma možnosti zabezpečenia príspevku na dopravu od obce alebo od autobusovej spoločnosti pre Jána. Medzi ďalšie možnosti riešenia problému dopravy môže patriť

zdieľanie auta s inými rodinami.

Spolupráca s úradom práce: Ak by to bolo relevantné pre situáciu Jánovho otca, mohli by sa nadviazať kontakty s úradom práce, aby mohol Jánov otec preskúmať možnosti zvyšovania kvalifikácie, ktoré by mohli prispieť k jeho kariérnemu

postupu.

Preskúmanie možností starostlivosti o deti: V úzkej spolupráci s rodinou sa spojiť s obcou s cieľom nájsť možnosti starostlivosti o mladších súrodencov, aby mohol Ján chodiť do školy pravidelnejšie.

INTERVENČIE – ÚROVEŇ SPOLOČENSTVA

Dochádzka

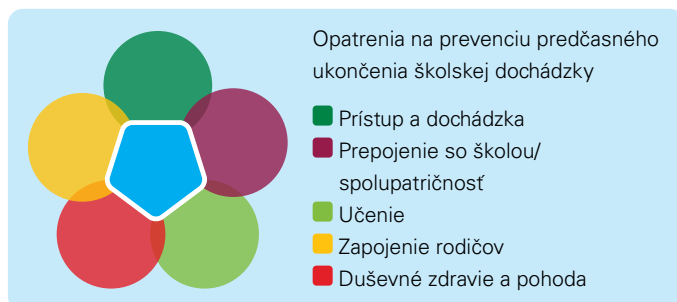
Finančná a vecná podpora: Škola každoročne organizuje spolu s podnikmi a spoločnosťami zbierku finančných prostriedkov v prospech znevýhodnených žiakov. Finančné prostriedky sa potom použijú na nákup školských pomôcok alebo vybavenia vrátane internetových dátových kariet alebo na zaplatenie autobusových lístkov pre žiakov, ktorí ich najviac potrebujú. Ak je potrebná ďalšia finančná podpora, škola po diskusii s rodičmi kontaktuje miestnu charitatívnu organizáciu na podporu sociálne slabších rodín s malými deťmi.

Spolupráca s poskytovateľmi internetu

Škola sa obráti na oddelenie spoločenskej zodpovednosti renomovaných poskytovateľov internetu, aby preskúmala možnosť získať bezplatné mobilné dátové karty alebo zvýhodnené ceny za predplatné internetu pre znevýhodnených

žiakov, ako je napríklad Ján.

Výmena služieb na úrovni komunity: Prostredníctvom cirkvi alebo komunitnej organizácie vytvoríte systém, v ktorom by dôchodcovia alebo susedia mohli pomáhať so starostlivosťou o deti výmenou za služby, ako sú nákupy alebo záhradnícke práce.

CELOSTNÁ PODPORA PREVENIE PREDČASNÉHO UKONČENIA ŠTÚDIA PRE ANTONA

Profil 4: Anton

Anton, 16-ročný Ukrajinec, nastúpil do prvého ročníka strednej odbornej školy s internátom. Na Slovensko prišiel bez rodičov prostredníctvom sprostredkovateľskej agentúry, ktorú platili jeho rodičia. Antonovi ako maloletému bez sprievodu bol ustanovený opatrovník. Jeho opatrovník nie je vždy k dispozícii, čo Antonovi vytvára prekážky, keď si školské záležitosti vyžadujú súhlas zákonného zástupcu.

Anton končí ukrajinskú strednú školu online. Pre prácu vynecháva vyučovanie v slovenskej škole. Navyše, zaťaženie ukrajinským štúdiom sa odpútava od slovenského vzdelávania a jeho študijné výsledky tým trpia. Anton, ktorý je dobre integrovaný v škole a internáte, povedal svojim slovenským rovesníkom, že plánuje zanechať slovenské vzdelávanie, keď úspešne ukončí ukrajinské vzdelávanie, aby sa prihlásil na miestnu univerzitu. Antonovi učitelia sa obávajú, že nie je dostatočne vyspelý, a preto na univerzitu nevykročí správnou nohou.

INTERVENIE – ÚROVEŇ ŠKOLY

Učenie

Kariérové poradenstvo: Školský podporný tím sa spolu s kariérovým poradcom stretáva s Antonom, aby ho upozornili na hlavné riziká nástupu na vysokú školu bez ukončenia slovenského vzdelania. Okrem toho

kariérový poradca pracuje s Antonom na kariérových cieľoch a zisťuje, či by iné vzdelávacie prúdy umožnili Antonovi dokončiť slovenskú školu za menej rokov.

Podpora pri prechode na

univerzitu: Ak sa Anton po úspešnom ukončení vzdelávania

na Ukrajinu rozhodne preruší štúdium a zapísať sa na slovenskú univerzitu, kariérový poradca mu poskytne podporu pri zápise na univerzitu (výber predmetov a administratívne záležitosti).

INTERVENIE – ÚROVEŇ TRIEDY

Učenie

Zvyšovanie motivácie: Učitelia majú za úlohu zvýšiť motiváciu Antona k učeniu sa slovenských predmetov. Pre tento cieľ učitelia zabezpečujú, aby domáce úlohy a hodnotenia pre Antona vychádzali z oblastí jeho záujmu a boli prepojené s jeho kariérovými cieľmi.

INTERVENIE – ÚROVEŇ ROVESNÍKOV

Učenie

Vrstovnícke doučovanie

v internátnej škole: Škola zriadi na internáte rovesnícke doučovanie, v rámci ktorého starší žiaci doučujú žiakov z nižších ročníkov. Podporuje to súdržnosť, motiváciu a umožnilo by to Antonovi a ďalším jeho rovesníkom využívať dodatočnú podporu pri učení.

INTERVENIE – ÚROVEŇ RODIČOV

Zapojenie rodičov

Kontaktovanie rodičov:

Školský podporný tím kontaktuje Antonových rodičov na Ukrajinu a jeho zákonného zástupcu, aby sa zasadil o pokračovanie a dokončenie slovenského vzdelávania.

CELOSTNÁ PODPORA PREVENIE PREDČASNÉHO UKONČENIA ŠTÚDIA PRE ANTONA

INTERVENČIE – ÚROVEŇ EXTERNÝCH SLUŽIEB

Dochádzka

Obráťte sa na regionálneho koordinátora pre vzdelávanie detí odídených (NIVAM):

Školský podporný tím sa obráti na regionálneho koordinátora, aby sa zasadzoval za dokončenie vzdelávania na slovenskej

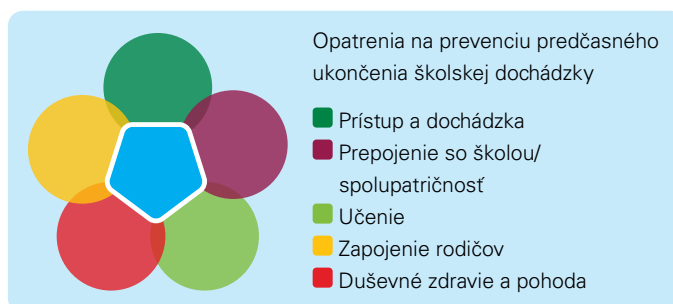
škole. Regionálny koordinátor sa rozpráva s Antonom, jeho rodičmi a zákonným zástupcom a podelí sa o informácie o vysokej miere predčasného ukončovania vysokoškolského štúdia ukrajinských študentov, ktorí nedokončili slovenské stredoškolské vzdelanie.

INTERVENČIE – ÚROVEŇ SPOLOČENSTVA

Dochádzka

Finančná podpora. Škola preskúma dve možnosti finančnej podpory Antona: (i) Zabezpečenie štipendia od jednej z miestnych spoločností, s ktorými škola spolupracuje v oblasti školských

stáží a praxe. Ak zlyhá možnosť (i), škola bude (ii) hľadať platenú stáž, ktorá by nahradila jeho prácu na čiastočný úväzok. To by zabezpečilo väčšiu stabilitu a stály pracovný čas, ktorý by sa dal lepšie zosúladiť s rozvrhom školy.

CELOSTNÁ PODPORA PREVENIE PREDČASNÉHO UKONČENIA ŠTÚDIA PRE KEVINA

Profil 6: Kevin

Kevin chodí na základnú školu, má 14 rokov a je v 6. triede. Kevin pochádza z marginalizovanej rómskej komunity. Jeho otec spolu s jeho starším bratom dlhodobo pracuje v Anglicku. Vďaka remitenciám je jeho matka, ktorá zostáva doma s jeho malou sestrou, finančne zabezpečená. V rodine dochádza k domácnému násiliu. Kevinov otec sa viackrát fyzicky dopustil násilia voči matke a Kevin voči nej tiež prejavil niekoľko brutálnych gest.

Kevin má podnikateľské zmýšľanie a okrem iných drobných trestných činov obchoduje s drogami a je známy na miestnej polícii. Má autoritársku povahu, jeho rovesníci ho nasledujú skôr na základe strachu než skutočných vodcovských kvalít.

Kevin často chýba v škole, ale nikdy nie tak, aby bol vylúčený, a má určité problémy s učením. Voči zamestnancom školy sa správa agresívne.

INTERVENČIE – ÚROVEŇ ŠKOLY

Učenie

Špeciálny pedagóg: Špeciálny pedagóg pracuje s Kevinom na jeho problémoch s učením, buduje jeho študijné zručnosti a postupne doháňa učivo z hlavných predmetov.

Rozvoj vodcovských zručností:

Škola zapojí Kevina do školského projektu, v rámci ktorého môže prevziať zodpovednosť

a ďalej rozvíjať svoje vodcovské a podnikateľské zručnosti (napr. projekt sociálneho vplyvu, získavanie finančných prostriedkov a vypracovanie obchodného prípadu na nákup športového vybavenia pre školu, projekt rozvoja finančnej gramotnosti atď.).

Prepojenosť so školou

Mentoring: Škola spoločne s Kevinom určí mentora (pozitívny mužský vzor). Mentor si s Kevinom vybuduje vzťah a maximalizuje príležitosti na formálne aj neformálne aktivity. Spoločne pracujú na krátkodobých cieľoch a pozitívnom posilňovaní s cieľom zlepšiť správanie v škole a školské úlohy.

Duševné zdravie a pohoda

Podpora riadenia správania:

Školský psychológ poskytuje Kevinovi podporu pri riadení správania na základe vzájomného porozumenia. Psychológ zapája Kevina do procesu riešenia jeho vlastných problémov so správaním. Po objasnení konceptu spoločnej zodpovednosti školský psychológ a Kevin pracujú na individuálnom

pláne správania, ktorý zahŕňa spôsob zvládania emócií, budovania vzťahov a zodpovedného rozhodovania.

Podpora učiteľov pri technikách

riadenia správania: Školský psychológ vedie učiteľov a Kevinovho mentora k tomu, ako Kevinovi stanoviť jasné očakávania a pracovať s pozitívnym posilňovaním.

CELOSTNÁ PODPORA PREVENČIE PREDČASNÉHO UKONČENIA ŠTÚDIA PRE ANTONA

INTERVENCIE – ÚROVEŇ TRIEDY

Duševné zdravie a pohoda

Sociálno-emocionálne učenie

o šikanovaní: Školský psychológ sa venuje niekoľkým triedam, vrátane Kevinovej, na tému šikanovania a sociálno-emocionálneho učenia so zameraním na nastavenie hraníc a zvládanie emócií.

INTERVENCIE – ÚROVEŇ ROVESNÍKO

Prepojenosť so školou

Práca na sociálnej súdržnosti:

Vrstovníci sú zapojení do projektovej práce so žiackym parlamentom s cieľom posilniť sociálnu súdržnosť v škole a najmä v Kevinovej triede.

Duševné zdravie a pohoda

Intervencia policajného

kontaktného bodu a školskej zdravotnej sestry v každej triede 6. ročníka školy s cieľom diskutovať o zneužívaní návykových látok a ich negatívnom vplyve.

INTERVENCIE – ÚROVEŇ RODIČOV

Zapojenie rodičov

Spolupráca s otcom: Škola sa pokúsi získať kontaktné údaje Kevinovho otca a dohodnúť si s ním telefonát alebo osobné stretnutie, keď bude najbližšie v krajine. Zapojenie otca, keď sa Kevinovi darí, je veľmi dôležité, aby si diskusie so školou nespájal vždy len s negatívnymi a problémovými témami.

INTERVENCIE – ÚROVEŇ EXTERNÝCH SLUŽIEB

Zapojenie rodičov

Odporúčanie na sociálne služby alebo spolupráca s útlukami pre ženy alebo miestnymi organizáciami zaoberajúcimi sa rodovo podmieneným násilím. Táto práca sa musí vykonávať citlivo a škola sa nebude snažiť suplovať odborníkov, ktorí sa zaoberajú problematikou domáceho násillia v Kevinovej komunite.

Duševné zdravie a pohoda

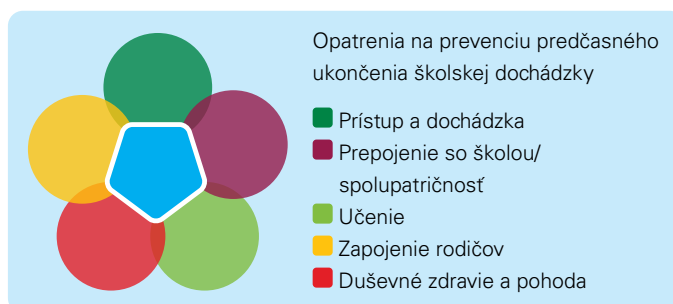
Ak Kevin popri predaji drog praktizuje aj zneužívanie návykových látok, môže byť potrebné **odporúčenie školskej zdravotnej sestry alebo zdravotníckych zariadení**, aby mu pomohli.

INTERVENCIE – ÚROVEŇ SPOLOČENSTVA

Zapojenie rodičov

Škola v spolupráci s matkou

identifikuje potenciálne mužské vzory pre Kevina v širšej rodine a komunite. Môže sa to uskutočniť v spolupráci s cirkvou alebo s komunitnými lídrami v Kevinovom susedstve.

KROK 5 Posúdenie, vyhodnotenie a zlepšenie postupov

Školy majú prospech z hodnotenia a reflexie svojich postupov, aby prijali všetky deti a riešili riziká predčasného ukončovania školskej dochádzky. To im umožňuje vykonať zmeny, ak je to potrebné, a zlepšiť svoju prácu.

Školy zvyčajne považujú za užitočné použiť na podporu svojho zisťovania jednoduché nástroje, ako je analýza SWOT, otázky na reflexiu praxe alebo sebahodnotiace tabuľky.

Pri realizácii rôznych aktivít a reflexii svojich postupov a skúseností môžu školy tiež získať cenné poznatky. Tieto poznatky môžu byť inšpiráciou pre ostatných a môžu sa o ne podeliť s ostatnými školami a zainteresovanými aktérmi v oblasti vzdelávania, ako sú NIVAM, VÚDPAP, zriaďovatelia škôl, obce a ministerstvo školstva.

Príklady nástrojov na hodnotenie a zisťovanie

PRÍKLAD 1: 10 OTÁZOK PRE REFLEXÍVNU PRAX

Tieto otázky sú najlepšie pre vedúcich pracovníkov škôl a členov podporného tímu na podporu ich osobnej alebo tímovej reflexie školských postupov a oblastí na zlepšenie.

Nástroj 5: 10 otázok pre reflexívnu prax

- 1 Boli žiaci, ktorým hrozí predčasné ukončenie školskej dochádzky, identifikovaní dostatočne skoro?
- 2 Čo by sme mohli zlepšiť v spôsobe identifikácie žiakov, ktorým hrozí predčasné ukončenie školskej dochádzky?
- 3 Aké intervencie sú v našej škole najúspešnejšie u žiakov ohrozených predčasným ukončením školskej dochádzky? Ako to vieme?
- 4 Aké intervencie sú najúspešnejšie pri prijímaní, začleňovaní a podpore žiakov z prostredia utečencov, migrantov, Rómov alebo žiakov so špeciálnymi vzdelávacími potrebami?
- 5 Ako dobre naša škola podporuje žiakov, ktorým hrozí predčasné ukončenie školskej dochádzky, a žiakov s rôznymi potrebami v oblasti prístupu k vzdelávaniu, dochádzky a vzdelávania?
- 6 Čo by sme mohli urobiť lepšie alebo inak, aby sme zlepšili našu podporu žiakov, ktorým hrozí predčasné ukončenie školskej dochádzky, vrátane žiakov z radov utečencov, migrantov, Rómov alebo žiakov so špeciálnymi vzdelávacími potrebami?
- 7 Ako dobre spolupracujú všetci pedagogickí a iní školskí odborníci v našej škole, aby sme riešili riziká predčasného ukončenia školskej dochádzky a zabezpečili, aby sa všetci žiaci cítili vítaní, začlenení, oceňovaní a podporovaní?
- 8 Aké sú názory učiteľov, pomocného personálu a vedúcich pracovníkov na prácu našej školy v prospech ohrozených žiakov?
- 9 Aké sú názory rodičov a žiakov na prácu našej školy v prospech ohrozených žiakov?
- 10 Aké sú názory a odporúčania externých služieb a vzdelávacích orgánov na prácu, ktorú naša škola vykonáva pre ohrozených žiakov?

PRÍKLAD 2: METODIKA SWOT PRE ANALÝZU SITUÁCIE

Analýza SWOT je užitočným nástrojom na analýzu situácie z rôznych hľadísk: silných a slabých stránok, príležitostí a hrozieb.

Školy môžu využiť metodiku SWOT na zhodnotenie svojich postupov prevencie predčasného ukončenia školskej dochádzky, čo funguje dobre a čo menej dobre, čo chyba, čo by sa dalo zlepšiť a ako.

SWOT analýzu je najlepšie vykonať v skupine, ktorá zahŕňa vedenie školy, učiteľov, ostatných zamestnancov, ako sú pedagógovia, psychológovia, špeciálni pedagógovia, kariéroví poradcovia a asistenti učiteľa.

© UNICEF/UN0782295/LE LIJOUR

Nástroj 6: SWOT analýza

Analýzu SWOT môžete zorganizovať na základe nasledujúcich školských postupov:

- Identifikácia žiakov ohrozených predčasným ukončením štúdia.
- Zníženie absencií a podpora dochádzky.
- Podpora vzdelávania pre osoby nehovoriace po slovensky, pre utečencov a migrantov, ktorí potrebujú dobehnúť učivo, pre osoby so slabými výsledkami, pre iné znevýhodnené skupiny.
- Podpora pohody a duševného zdravia.
- Spolupráca s rodičmi a opatrovníkmi ohrozených detí, utečencov, migrantov a marginalizovaných skupín.
- Postoje učiteľov a ostatných zamestnancov k pomoci žiakom ohrozeným predčasným ukončením školskej dochádzky.
- Účinnosť školského podporného tímu pre prácu s ohrozenými žiakmi.
- Vedenie v oblasti prevencie predčasného ukončenia školskej dochádzky a podpora priateľského, inkluzívneho, starostlivého a podporného vzdelávacieho prostredia pre všetkých žiakov.

INTERNÉ (na úrovni školy)

Silné stránky

Školské faktory a existujúce postupy, ktoré majú pozitívny vplyv na znižovanie predčasného ukončenia školskej dochádzky a podporu vytvárania príjemného, inkluzívneho a podporného vzdelávacieho prostredia pre všetkých žiakov.

Slabé stránky

Faktory školy a existujúce postupy, ktoré sú prekážkou pri znižovaní predčasného ukončenia školskej dochádzky alebo pri vytváraní príjemného, inkluzívneho a podporného vzdelávacieho prostredia pre všetkých žiakov.

EXTERNÉ (prostredie)

Príležitosti

Vonkajšie faktory, ktoré majú pozitívny vplyv na znižovanie predčasného ukončenia školskej dochádzky a vytváranie príjemného, inkluzívneho a podporného vzdelávacieho prostredia pre všetkých žiakov vašej školy.

Hrozby

Vonkajšie faktory a podmienky, ktoré majú negatívny vplyv na znižovanie predčasného ukončenia školskej dochádzky alebo na vytváranie príjemného, inkluzívneho a podporného vzdelávacieho prostredia pre všetkých žiakov vašej školy.

PRÍKLAD 3: SEBAHODNOTENIE ŠKOLY

Školy môžu použiť nástroj sebahodnotenia na posúdenie postupov prevencie predčasného ukončovania školskej dochádzky a úrovne starostlivosti, začlenenia a podpory detí utečencov, migrantov, detí z chudobných rómskych komunít a iných znevýhodnených detí.

Nástroje sebahodnotenia školy sú užitočné na zhromažďovanie názorov a spätnej väzby všetkých zainteresovaných strán školy, vrátane žiakov, rodičov, externých služieb a komunitných aktérov.

Príklad nástroja na sebahodnotenie školy v oblasti prevencie predčasného ukončovania školskej dochádzky je uvedený v prílohe 8.

ŠKOLSKÉ PLÁNOVANIE NA PREVENCIU PREDČASNÉHO UKONČOVANIA ŠKOLSKEJ DOCHÁDZKY

V mnohých krajinách majú školy vypracovaný osobitný akčný plán na prevenciu predčasného ukončovania

školskej dochádzky. V iných školách je plánovanie prevencie predčasného ukončovania školskej dochádzky súčasťou bežných plánov rozvoja školy.

Nižšie uvedený nástroj poskytuje jednoduchú šablónu akčného plánu pre školy a školské podporné tímy, ktoré chcú byť v tejto oblasti strategickejšie a efektívnejšie.

V prílohe 6 je okrem toho uvedený jednoduchý **plánovací cyklus, ktorý môžu školy použiť pri plánovaní prevencie predčasného ukončovania školskej dochádzky a pri plánovaní**, ako zlepšiť prijímanie, začleňovanie, starostlivosť a podporu všetkých detí, vrátane detí utečencov a migrantov, rómskych žiakov z marginalizovaných rómskych komunít, žiakov so zdravotným znevýhodnením a pod.

Nástroj 7: Šablóna akčného plánu

POPIS ČINNOSTI	DO KEDY?	KTO JE ZA TO ZODPOVEDNÝ?	KTO BUDE ZAPOJENÝ?	VÝSLEDKY, KTORÉ OČAKÁVATE?	AKO ZISTÍTE, ŽE STE DOSIAHLI VÝSLEDKY?

PRÍKLADY AKČNÝCH PLÁNOV

Nižšie uvádzame niekoľko príkladov akčných plánov školských podporných tímov na zlepšenie ich práce v oblasti prevencie predčasného ukončovania školskej

dochádzky a na zabezpečenie toho, aby všetci žiaci bez ohľadu na svoj pôvod dokončili stredoškolské vzdelávanie.

PRÍKLAD 1

Popis činnosti	Do kedy?	Kto je za to zodpovedný?	Kto bude zapojený?	Výsledky, ktoré očakávate?	Ako zistíte, že ste dosiahli výsledky?
Úvodný program pre žiakov 1. ročníka (teambuildingový víkend na začiatku školského roka)	Koniec septembra	Zástupca riaditeľa školy Triedni učitelia 1. ročníka	Triedni učitelia 1. ročníka Školský psychológ Učitelia školy	Spojitosť so školou Rozvinuté priateľstvá Znížená pravdepodobnosť predčasného ukončenia štúdia	Úroveň spokojnosti žiakov Žiaci 1. ročníka ukončia svoj školský rok
Vytvorenie programu pre začlenenie ukrajinských žiakov	september – jún	Školský psychológ	Školský psychológ Žiaci Žiacky parlament	Spojitosť so školou Priateľstvo, nadväzovanie vzťahov, socializácia Zlepšenie pohody a účasti žiakov v škole Zlepšenie zručností pri učení a štúdiu	Úroveň spokojnosti žiakov Zlepšené výsledky vzdelávania Socializácia
Ranné kruhy pre žiakov 3. ročníka	október – jún	Školský psychológ Sociálny pedagóg	Žiaci Žiacky parlament Triedni učitelia Školský psychológ Sociálny pedagóg	Zlepšenie pohody Sociálno-emocionálne učenie Zlepšenie správania Zníženie stresu	Úroveň spokojnosti žiakov Zlepšenie klímy v škole Zvýšená tolerancia a rešpekt Zníženie počtu odporúčaní školskému psychológovi
Diskusie a semináre o prevencii predčasného ukončovania školskej dochádzky a podpore ohrozených žiakov	6-krát ročne	Školský podporný tím	Učitelia Vedúci tím Školský podporný tím	Lepšie pochopenie toho, ako môžu všetci učitelia pomôcť ohrozeným žiakom Väčšia motivácia podporovať mladých ľudí	Účasť na podujatí Identifikácia rizikových žiakov a prispôbené opatrenia na prevenciu predčasného ukončovania školskej dochádzky Učitelia sa delia o osvedčené postupy
Ranné kruhy pre učiteľov	6-krát ročne	Školský psychológ	Učitelia Školský podporný tím	Zlepšenie životných podmienok učiteľov a zamestnancov Zlepšenie spolupráce	Úroveň spokojnosti účastníkov Úroveň dochádzky

PRÍKLAD 2

Popis činnosti	Do kedy?	Kto je za to zodpovedný?	Kto bude zapojený?	Výsledky, ktoré očakávate?	Ako zistíte, že ste dosiahli výsledky?
Analýza rizikových faktorov, identifikácia rizikových žiakov a príprava cielených intervencií	V polovici októbra	Zástupca riaditeľa školy Školský psychológ	Školský podporný tím Triedni učitelia, učitelia Žiaci Rodičia Ostatné zainteresované strany podľa potreby	Zníženie rizika predčasného ukončovania štúdia Zlepšiť skúsenosti v škole	Zvýšená návštevnosť Zvýšená motivácia a výsledky vzdelávania Zvýšené správanie (ak je to relevantné) Zvýšená pohoda
Zlepšiť komunikáciu a spoluprácu medzi triednymi učiteľmi a učiteľmi	Do januára	Podporný tím	Triedny učiteľ Učitelia Podporný tím	Mapovanie výziev a problémov Brainstorming riešení Zdieľanie návrhov	Spätná väzba od triednych učiteľov a učiteľov Spätná väzba od tímu podpory
Zlepšiť komunikáciu s rodičmi: 1. Zvyšovanie povedomia učiteľov o komunikácii a zapojení rodičov 2. Ranná káva s rodičmi	Október 4-krát ročne	Školský psychológ Zástupca riaditeľa školy Tlmočník	Triedni učitelia Podporný tím	Činnosti triednych učiteľov zamerané na spoluprácu s rodičmi Zvýšený záujem rodičov o vlastné deti a o školu	Spätná väzba od učiteľa Spätná väzba od rodičov Zvýšenie dochádzky a zlepšenie učenia
Triedni učitelia rozvíjajú mäkké zručnosti a sociálno-emocionálne učenie žiakov	Mesačne	Triedny učiteľ	Triedni učitelia Školský psychológ Špeciálny pedagóg	Zlepšenie vzťahov medzi učiteľmi a žiakmi Zlepšená pohoda	Menej žiadostí o podporu adresovaných tímu podpory Zlepšenie klímy v škole Zlepšenie emocionálnej sebaregulácie žiakov Zlepšené výsledky vzdelávania
Spolupráca so zamestnávateľmi (duálne vzdelávanie) v oblasti kariérneho vzdelávania a pracovných stáží	Počas školského roka/štúdia	Vedúci sekcií odborného vzdelávania a prípravy	Zamestnávateľia Žiaci poberajúci sociálne dávky Školský podporný tím	Aktívna účasť na zamestnanosti	Zvýšená návštevnosť Lepšie výsledky v škole a v duálnej praxi
Multikultúrne dni	November	Riaditeľ školy/ zástupca riaditeľa	Všetky zainteresované strany školy: zamestnanci, žiaci, rodičia, komunita	Zlepšenie klímy v škole Zvýšená tolerancia a porozumenie	Úroveň spokojnosti rodičov, žiakov a učiteľov Zníženie šikanovania

© UNICEF/UN0789461/KAZIMIROVA

EFEKTÍVNE ŠKOLSKÉ PODPORNÉ TÍMY

Aby boli školské podporné tímy účinné, musia **pracovať strategicky a spolupracovať**.

Členovia školského podporného tímu, ktorí sa zúčastnili na konzultačných a vzdelávacích seminároch o prevencii predčasného ukončovania školskej dochádzky a podpore žiakov z radov utečencov a migrantov na Slovensku, identifikovali kľúčové aspekty, ktoré im pomôžu zefektívniť ich prácu:

- Vyzvať učiteľov a ostatných zamestnancov školy, aby vyjadrili svoje **potreby podpory** zo strany školského podporného tímu.
- Vypracovanie spoločnej vízie školy s jasnými prioritami, aktivitami a časovým harmonogramom.
- Uprednostňovanie činností s najväčším potenciálnym **vplyvom**.
- Odovzdanie vízie tímu **vedenia školy** a jej predstavenie učiteľom, žiakom a rodičom.
- **Mesačné stretnutia s vedením školy** s cieľom zdieľať informácie o aktivitách, pokroku a výsledkoch.
- Organizovanie **týždenných stretnutí školského podporného tímu** s cieľom reflektovať postupy, plánovať aktivity a diskutovať o prípadoch detí.
- Zapojenie **rôznych zamestnancov školy** do školského podporného tímu. Zabezpečiť etnickú a jazykovú rozmanitosť, zahrnúť rómsky a ukrajinsky hovoriacich pedagógov a pedagogických asistentov do práce v oblasti prevencie predčasného ukončovania školskej dochádzky a využiť ich úlohu pri budovaní vzťahov s rodinou a komunitou a ich podpore. Zabezpečiť rodovú rozmanitosť, ak je to možné, aby chlapci a dievčatá, otcovia a matky mohli hovoriť s rôznymi odborníkmi s rôznymi životnými skúsenosťami.
- **Zdokumentovanie osvedčených postupov**, ako používať podporné opatrenia, ako vytvárať príjemné, inkluzívne a podporné prostredie a ako podporovať žiakov ohrozených predčasným ukončením štúdia.
- **Zamyslenie sa nad tým**, ako tím spolupracuje a ako by sa dali procesy zlepšiť.
- **Podpora učiteľov**, aby boli inkluzívnejší a podporovali žiakov z rôznych prostredí a žiakov, ktorým hrozí predčasné ukončovanie školskej dochádzky.

TIPY ŠKOLSKÝCH PODPORNÝCH TÍMOV

Podporovanie účasti triednych učiteľov na aktivitách zameraných na prevenciu predčasného ukončovania školskej dochádzky

Budujte vzťahy s učiteľmi založené na vzájomnom rešpekte a porozumení.

Opýtajte sa učiteľov, v čom potrebujú podporu, a poskytnite im tipy a usmernenia, vrátane osvedčených postupov od iných učiteľov v škole.

Zapojte vedúcich predmetových komisií, aby ste získali dôveru a podporu.

Maximálne využite existujúce pravidelné stretnutia učiteľov, napríklad stretnutia učiteľov s vedením školy, na prediskutovanie kľúčových otázok a predstavenie nových prístupov alebo aktivít, ako je prevencia predčasného ukončovania školskej dochádzky alebo cielená podpora pre žiakov z Ukrajiny.

Pracujte najprv s učiteľmi, ktorí sú ochotní zmeniť deti k lepšiemu.

Prípadný odpor prekonajte tým, že začnete pomaly.

Vysvetlite, že podpora žiakov spočíva skôr v zaujatí správneho postoja ako vo vedomostiach o tom, čo majú robiť.

Pomenujte postupy, ktoré učelia opisujú a zdieľajú. To vyjadruje uznanie a povzbudenie.

Zviditeľnite pokrok a zmeny, zdieľajte pozitívne príbehy a spätnú väzbu od žiakov a rodín.

Spochybňujte zakorenené názory na stigmatizáciu a predsudky.

Zorganizujte ranné kruhy pre učiteľov – ponúknite priestor na zdieľanie problémov a postupov a vzájomné učenie sa (prineste kávu a sušienky!).

Organizujte teambuildingové aktivity a dni voľna pre učiteľov.

© UNICEF/UN0789458/KAZIMIROVA

Príloha 1: Rizikové faktory predčasného ukončovania školskej dochádzky

Podkategória		Príklady rizikových faktorov
Dieťa	Vek	Nadpriemer v porovnaní s rovesníkmi v triede v dôsledku opakovania ročníka Starší žiaci (viac ohrození predčasným ukončením školskej dochádzky ako mladší žiaci, najmä po skončení povinnej školskej dochádzky)
	Pohlavie	Diferencované rizikové faktory pre chlapcov a dievčatá Tehotenstvo, (skoré) manželstvo, opatrovateľské povinnosti, tvorba príjmu
	Fyzické a duševné zdravie	Chronické alebo život ohrozujúce ochorenie Oneskorenie vývoja, zdravotné znevýhodnenie Depresia, problémy a poruchy duševného zdravia Nízke sebavedomie Zneužívanie návykových látok Sebapoškodzovanie Vysokoprenosné ochorenia (najmä dospievajúci s rizikovým sexuálnym správaním, užívatelia injekčne aplikovaných drog)
	Bydlisko	Vzdialenosť do školy a zo školy Častá zmena bydliska alebo školy, vrátane vnútornej a sezónnej migrácie
	Etnická príslušnosť a jazyk	Diskriminácia a marginalizácia Materinský jazyk odlišný od vyučovacieho jazyka
	Skúsenosti so vzdelávaním	Vylúčenie zo školy Šikanovanie v škole Diskriminácia v škole z dôvodu rodu, etnického pôvodu, zdravotného znevýhodnenia, sexuálnej orientácie Žiadne predškolské vzdelávanie Stres pri skúške Opakovanie ročníka
	Akademická angažovanosť	Chronická absencia Slabé študijné výsledky
	Sociálna angažovanosť	Zlé správanie v škole Obmedzená schopnosť vytvárať vzťahy Konflikt so zákonom
	Ďalšie životné skúsenosti	Utečenec/maloletá osoba bez sprievodu Mladý opatrovník (skoré rodičovstvo alebo starostlivosť o príbuzných) Pracujúce deti Osoby, ktoré prežili násilie a zneužívanie
Rodina	Štruktúra rodiny	Domácnosti s jedným rodičom, domácnosti vedené starými rodičmi
	Demografické údaje o rodine	Veľké rodiny Marginalizované etnické a jazykové menšiny Rodiny s problémami duševného zdravia v domácnosti

PRÍLOHA 1: RIZIKOVÉ FAKTORY PREDČASNÉHO UKONČOVANIA ŠKOLSKEJ DOCHÁDZKY

Podkategória		Príklady rizikových faktorov
Rodina	Rodinné normy a postupy	Predčasné ukončenie štúdia u rodičov a súrodencov Dysfunkčné rodiny Zanedbávanie, zneužívanie alebo vykorisťovanie detí v rodine Nízke aspirácie detí na vzdelanie
	Zdroje	Veľmi chudobné domácnosti s nízkym sociálno-ekonomickým statusom Sociálne slabé/vylúčené rodiny
	Mobilita	Rodiny utečencov a migrantov Rodiny s vysokou mobilitou/sezónnou prácou
Škola	Štruktúra a organizácia	Slabé vedenie a riadenie školy Nedostatok inkluzívneho étosu Zlá atmosféra v škole, akademické a sociálne vylúčenie Nedostatočná dostupnosť predmetov alebo prúdov odborného vzdelávania
	Zdroje (finančné, ľudské a materiálne)	Znevýhodnená škola Obmedzený rozpočet a autonómia rozpočtových výdavkov Nedostatok učiteľov a podporného personálu (psychológovia, pedagógovia, asistenti učiteľa atď.)
	Zásady školy	Slabé pravidlá a zásady dochádzky a slabý systém riadenia absencií Výber škôl a politiky opakovania
	Školské postupy (aktivity, dostupná podpora a interakcie v triede a v škole)	Nízka kvalita vzdelávania Predsudky, predpojatosti a diskriminácia učiteľov a zamestnancov (najmä v súvislosti s etnickou príslušnosťou, rodom a zdravotným znevýhodnením) Nedostatok inkluzívnej pedagogiky Slabá akademická a vzdelávacia podpora pre žiakov so slabými výsledkami, nedostatočná podpora učebného jazyka, nedostatočná podpora rozvoja a vzdelávania žiakov so zdravotným znevýhodnením alebo špeciálnymi potrebami Slabá sociálna a emocionálna podpora pre žiakov, slabá podpora v oblasti blahobytu Slabé vzťahy medzi zamestnancami školy (učiteľmi a pomocným personálom) a žiakmi Zlé vzťahy medzi školou a rodičmi Obmedzené zapojenie/účasť rodičov z rizikových skupín na školských aktivitách a plánovaní školy Nízky ohľad na názory žiakov a malá účasť žiakov Vysoký výskyt násillia alebo šikanovania, vrátane rodovo podmieneného násillia v škole
Systémové faktory	Právne predpisy, nariadenia	Administratívne prekážky pri zápise (občianske preukazy, rodné listy, povolenia na pobyt atď.) Administratívne prekážky pre deti bez štátnej príslušnosti a migrantov bez dokladov Náklady a skryté náklady na vzdelávanie pre rodiny Diskriminačné právne predpisy (rod, zdravotné znevýhodnenie, etnický pôvod, jazyk, deti migrantov bez dokladov) Nízka politická vôľa
	Vzdelávacie, sociálne a iné príslušné politiky	Obmedzené zameranie na rovnosť vo vzdelávacích/sociálnych politikách a vo financovaní vzdelávania/sociálnych politik Obmedzené inkluzívne vzdelávanie a inkluzívne sociálne politiky Obmedzená relevantnosť, účinnosť a efektívnosť medziodvetvovej koordinácie a podporných mechanizmov pre deti, ktorým hrozí, že nenastúpia na vzdelávanie alebo ho predčasne ukončia
	Sociálne normy	Slabé spoločenské hodnoty v oblasti rodovej rovnosti, sociálneho začlenenia a nediskriminácie Diskriminačné rodové normy
	Situácia v krajine	Ekonomika Konflikty, katastrofy a krízy

Zdroj: upravené podľa Lyche (2010) a UNICEF (2017)

Príloha 2: Príklad ukazovateľov na identifikáciu žiakov ohrozených predčasným ukončením štúdia

Tu je zoznam bežných prediktorov predčasného ukončovania školskej dochádzky a príklady ukazovateľov, ktoré môžu školy použiť na identifikáciu žiakov ohrozených predčasným ukončením školskej dochádzky.

Doména	Všeobecné	Príklad ukazovateľa	Metóda
Včasné varovné signály			
Absencie	Počet neospravedlnených absencií	Žiak má [X] neospravedlnených absencií za mesiac	Údaje o škole
Akademické výsledky	Zlé známky Opakovanie	Žiak má [X] známok a/alebo Žiak opakoval dvakrát alebo viackrát	Údaje o škole
Správanie	Narušujúce správanie v škole Predchádzajúce vylúčenie	Žiak má [X] zaznamenaný prípad rušivého správania Aspoň jedno vylúčenie zo školy za posledné dva školské roky	Údaje o škole
Cesta k vzdelaniu	Neprimeraný prúd vzdelávania	Žiak nie je vo vzdelávacom prúde podľa vlastného výberu alebo Žiak si uvedomuje nedostatok záujmu o súčasný vzdelávací prúd	Dotazník pre žiaka
Príťažujúce rizikové faktory			
Vek	Prekročenie o 2 roky alebo viac	Žiak je starší o 2 roky alebo viac	Údaje o škole
Choroba alebo zdravotné znevýhodnenie	Chronické ochorenie alebo zdravotné znevýhodnenie brániace vzdelávaniu	Žiak je chorý alebo má zdravotné znevýhodnenie, ktoré mu bráni v prístupe k vzdelávaniu, v učení alebo v účasti na ňom	Údaje o škole
Osobné okolnosti	- Povinnosti súvisiace so starostlivosťou - Pracovné povinnosti - Mladý páchatel' - Obavy týkajúce sa ochrany detí - Tehotenstvo/rodičovstvo - Vydaté/ohrozené vydatím - Predchádzajúca história predčasného ukončovania štúdia	Žiak má významné opatrovateľské povinnosti voči súrodencom, rodičom alebo príbuzným Žiak pracuje, aby si zarobil na živobytie Žiak je/bol v minulosti v konflikte so zákonom Žiačka je tehotná/rodič Žiak je ženatý/žiačka je vydatá alebo mu/jej hrozí uzavretie manželstva Žiak v minulosti predčasne ukončil štúdium	Údaje zo školy a/alebo dotazník pre žiaka Údaje z predchádzajúcej školy žiaka (pre riziká a históriu predčasného ukončovania školskej dochádzky)
Rodinné pomery	- Nízky sociálno-ekonomický status domácnosti/úroveň chudoby - Vzdialená poloha a problémy s dopravou - Nedostatok podpory rodiny	Domácnosť žiaka patrí do najnižšieho kvintilu bohatstva Žiak má značné problémy s dopravou do školy Rodina nepodporuje žiaka, aby ukončil vzdelávanie	Údaje zo školy a/alebo dotazník pre žiaka
Sebavedomie	- Dôvera - Vízia do budúcnosti	Nízka dôvera v akademické schopnosti Chýbajúca vízia pre budúcnosť	Dotazník pre žiaka alebo Hodnotenie učiteľov

PRÍLOHA 2: PRÍKLAD UKAZOVATEĽOV NA IDENTIFIKÁCIU ŽIAKOV OHROZENÝCH PREDČASNÝM UKONČENÍM ŠTÚDIA

Doména	Všeobecné	Príklad ukazovateľa	Metóda
Príslušnosť	Pocit spolupatričnosti so školou	Žiak sa cíti prepojený so školskou komunitou a aktivitami Žiak sa cíti byť v škole vítaný rovesníkmi a učiteľmi	Dotazník pre žiaka alebo Hodnotenie učiteľov
Šikanovanie	Skúsenosti so šikanovaním v škole	Žiak zažil šikanovanie v škole za posledných 12 mesiacov	Údaje zo školy a/alebo dotazník pre žiaka
Ďalší rizikový faktor na základe kontextu školy	[xxx]	[xxx]	[xxx]
Ďalší rizikový faktor na základe kontextu školy	[xxx]	[xxx]	[xxx]

Príloha 3: Dotazník pre žiakov na identifikáciu rizika predčasného ukončovania školskej dochádzky

Toto je príklad jednoduchého dotazníka, ktorý by mohli školy použiť a/alebo prispôbiť na zistenie a prediskutovanie skúseností žiakov so vzdelávaním,

ich vzťahu a prepojenia so školou, zapojenia do učenia a vnímanej úrovne prijatia a podpory zo strany rodiny, učiteľov a rovesníkov.

	Vyhlasenia	Rozhodne nesúhlasím	Trochu nesúhlasím	Trochu súhlasím	Rozhodne súhlasím
1	Moji rodičia/opatrovníci si myslia, že moje vzdelanie je dôležité	☐	☐	☐	☐
2	Rodičia/opatrovatelia ma podporujú pri plnení školských úloh	☐	☐	☐	☐
3	Mám dosť času na to, aby som si doma robil/-a domáce úlohy	☐	☐	☐	☐
4	Cítim sa unavený/-á, keď som v škole	☐	☐	☐	☐
5	Keď som v škole, som hladný/-á	☐	☐	☐	☐
6	Do školy je ťažké sa dostať, pretože je ďaleko	☐	☐	☐	☐
7	Moja rodina môže zaplatiť školské potreby	☐	☐	☐	☐
8	Som presvedčený/-á o svojej schopnosti učiť sa nové veci	☐	☐	☐	☐
9	Mám záujem učiť sa nové veci v škole aj mimo nej	☐	☐	☐	☐
10	Ťažko sa mi sústredí na vyučovaní	☐	☐	☐	☐
11	Navštevujem mimoškolské aktivity v škole	☐	☐	☐	☐
12	Predmety, ktoré navštevujem, súvisia s mojimi životnými a profesijnými záujmami	☐	☐	☐	☐
13	Škola je pre môj život prínosom	☐	☐	☐	☐
14	Školské a domáce úlohy sú pre mňa príliš náročné	☐	☐	☐	☐
15	Najťažšie na škole sú vyučovacie hodiny	☐	☐	☐	☐
16	Najťažšie na škole je komunikovať s učiteľom	☐	☐	☐	☐
17	Najťažšie na škole je komunikovať s ostatnými žiakmi	☐	☐	☐	☐

PRÍLOHA 3: DOTAZNÍK PRE ŽIAKOV NA IDENTIFIKÁCIU RIZIKA PREDČASNÉHO UKONČOVANIA ŠKOLSKEJ DOCHÁDZKY

	Vyhlasenia	Rozhodne nesúhlasím	Trochu nesúhlasím	Trochu súhlasím	Rozhodne súhlasím
18	Učiteľia a zamestnanci školy sa zaujímajú o mňa ako o človeka, nielen ako o žiaka/-čku	☐	☐	☐	☐
19	Učiteľia ma podporujú a pomáhajú mi na hodinách	☐	☐	☐	☐
20	Moji učiteľia sa o mňa starajú	☐	☐	☐	☐
21	Učiteľia sa ku mne správajú ako ku každému inému žiakovi/-čke v triede	☐	☐	☐	☐
22	Učiteľia ma na hodinách diskriminujú alebo sú ku mne nespravodliví	☐	☐	☐	☐
23	Škola berie do úvahy moje potreby	☐	☐	☐	☐
24	Dobré výsledky v škole sú dôležité pre moje budúce kariérne ciele	☐	☐	☐	☐
25	Chcem sa dobre učiť v škole	☐	☐	☐	☐
26	Chcem dokončiť vyššie stredoškolské vzdelanie	☐	☐	☐	☐
27	Mám motiváciu robiť si školské úlohy	☐	☐	☐	☐
28	Moji priatelia prestali chodiť do školy	☐	☐	☐	☐
29	Môj kamarát/moja kamarátka na mňa tlačí, aby som opustil/-a školu	☐	☐	☐	☐
30	Užívanie drog alebo alkoholu narúša moju dochádzku a učenie	☐	☐	☐	☐
31	Musím pracovať, aby som uživil/-a seba alebo svoju rodinu	☐	☐	☐	☐
32	Škola je pre mňa príjemná a bezpečná	☐	☐	☐	☐
33	Bol/-a som šikanovaný/-á v priestoroch školy	☐	☐	☐	☐
34	Cestou do školy ma šikanovali	☐	☐	☐	☐
35	Bol/-a som sexuálne napadnutý/-á alebo obťažovaný/-á v priestoroch školy	☐	☐	☐	☐
36	V škole sa cítim prijatý/-á taký/-á, aký/-á som	☐	☐	☐	☐
37	Mám jedného alebo viacerých dobrých kamarátov/-tky v škole	☐	☐	☐	☐
38	V nových situáciách som nervózny/-a a ľahko strácam sebadôveru	☐	☐	☐	☐
39	Ostatní žiaci/-čky rešpektujú, čo mám na srdci	☐	☐	☐	☐

PRÍLOHA 3: DOTAZNÍK PRE ŽIAKOV NA IDENTIFIKÁCIU RIZIKA PREDČASNÉHO UKONČOVANIA ŠKOLSKÉJ DOCHÁDZKY

	Vyhlasenia	Rozhodne nesúhlasím	Trochu nesúhlasím	Trochu súhlasím	Rozhodne súhlasím
40	Mám jedného alebo viac dobrých kamarátov/-tok mimo školy	☐	☐	☐	☐
41	Je tu jeden dospelý, s ktorým sa môžem porozprávať o svojich problémoch v škole	☐	☐	☐	☐
42	Mám plány do budúcnosti	☐	☐	☐	☐
43	Školské pravidlá sú spravodlivé	☐	☐	☐	☐
44	Mám pocit, že ma dospelí v škole počúvajú	☐	☐	☐	☐
45	Keď idem do školy, cítim úzkosť	☐	☐	☐	☐

Zdroj: upravené podľa (i) McCoach, B. and Siegle, D. (2003) The School Attitude Assessment Survey-Revised. Educational and Psychological Measurement, Vol. 63 No. 3, June 2003 414-429; (ii) Strengths and Difficulties Questionnaire (www.sdqinfo.com); a (iii) Pupil Engagement Instrument.

Príloha 4: Protokol o prijatí žiakov z radov migrantov a utečencov

Jasný protokol, ktorý sa dôsledne uplatňuje pri zápise nového žiaka utečenca do školy, má jasné výhody pre dieťa, jeho rodičov aj školu.

Tu je príklad protokolu na prijatie žiakov z radov migrantov a utečencov vo vašej škole:

A. Stretnutie s rodičmi/opatrovníkmi a dieťaťom

1. Stretnutie riaditeľa školy, rodičov/opatrovníkov a dieťaťa.
2. V prípade potreby stretnutie sprostredkuje prekladateľ.
3. Pre dieťa a rodičov/opatrovníkov sa zorganizuje návšteva školských zariadení.
4. Trieda sa ukáže dieťaťu a rodičom/opatrovníkom.

B. Poskytnúť informácie

5. Vysvetľujú sa kľúčové prvky organizácie školy, vrátane: kto je kto, rozvrh dieťaťa, školský poriadok.
6. Diskutuje sa o kľúčových prvkoch podpory pre deti migrantov a utečencov v škole.
7. Kľúčové informácie o rozdieloch a prepojeniach medzi vzdelávacími systémami domovskej a hostiteľskej krajiny.

8. Rodičom/opatrovníkom sa odovzdá leták s kľúčovými informáciami o organizácii školy.
9. Poskytnite odkazy na ministerstvo školstva a ďalšie relevantné zdroje s informáciami o vzdelávaní detí migrantov a utečencov, najmä NIVAM a VÚDPAP.

C. Určite ústredný bod pre rodinu

10. Jeden zamestnanec školy je určený ako kontaktná/ podporná osoba pre rodinu.
11. Rodine sa poskytnú kontaktné údaje a telefónne číslo kontaktnej osoby.

D. Organizovať bežnú podporu pre dieťa

12. Dieťaťu je pridelený kamarát.
13. S dieťaťom a rodičmi/opatrovateľmi sa dohodne denná alebo týždenná kontrola a prepojenie.

E. Poskytovanie informácií o externých zdrojoch

14. Uvedte kontaktné údaje na regionálneho koordinátora NIVAM.
15. Poskytnite informácie o všetkých mimovládnych organizáciách a podporných skupinách migrantov a utečencov.
16. Poskytovanie informácií o službách obce pre rodiny migrantov a utečencov.

Príloha 5: Príklad plánu prevencie predčasného ukončovania školskej dochádzky

PLÁN PREVENIE PREDČASNÉHO UKONČOVANIA ŠKOLSKEJ DOCHÁDZKY – VŠEOBECNÉ INFORMÁCIE

MENO ŽIAKA:

DÁTUM
NAR.:TRIEDA
ŽIAKA:

MENO MANAŽÉRA PRÍPADU:

PRÍZNAKY PREDČASNÉHO
UKONČOVANIA ŠKOLSKEJ DOCHÁDZKY
A PROBLEMY, KTORÝM ŽIAK ČELÍ

ZNAČKY EWS / POPIS

☐ Absencia☐ Slabé študijné výsledky☐ Zlé správanie...☐ Vzdelávacia cesta (primeranosť)☐ Osobné okolnosti (uvedte)☐ Ďalšie výzvy/informácie

SILNÉ STRÁNKY ŽIAKA

(ochranné faktory, záujmy, nadanie, schopnosti...)

OPATRENIA

Čo?

Opis intervenčných opatrení

Kto?

Do kedy?

Pripomienky
(k implementácii,
potrebné zdroje)Zaznamenanie
pokroku (známky
pokroku, úpravy
opatrení)

BOL ŽIAK ODKÁZANÝ NA EXTERNÉ SLUŽBY/PROFESIONÁLOV?

☐

ÁNO

Podrobnosti

Dátum

☐

NIE

UZAVRETIE PRÍPADU

Komentár

Dátum

Príloha 6: Podpora procesu plánovania pre školy a podporné tímy

Príloha 7: Nástroj na sebahodnotenie:

ŠKOLSKÉ POSTUPY NA PREVENCIU PREDČASNÉHO UKONČOVANIA ŠKOLSKEJ DOCHÁDZKY A VYTVÁRANIE PRÍJEMNÉHO A PODPORNÉHO VZDELÁVACIEHO PROSTREDIA

Prístup celej školy účinne rieši problém predčasného ukončovania školskej dochádzky a vytvára a udržiava príjemné a podporné prostredie na učenie.

To si vyžaduje, aby školy identifikovali a riešili potreby svojich žiakov a komunít a aby sa zapájali do procesov neustáleho zlepšovania.

To sa dá dosiahnuť prostredníctvom transparentného a participatívneho procesu **sebahodnotenia školy a plánovania školy**, ktorý sa zaoberá problémom predčasného ukončovania školskej dochádzky a základnými faktormi, ktoré niektorých žiakov vytláčajú

zo školy pred ukončením základného, vyššieho stredného všeobecného alebo odborného vzdelávania a prípravy alebo ktoré bránia ich prechodu na vyššie vzdelávanie alebo do sveta práce.

Nižšie je uvedená jedna šablóna sebahodnotenia pre vašu školu, ktorá vám umožní posúdiť, ako je na tom škola v oblasti prevencie predčasného ukončovania školskej dochádzky a podpory mladých ľudí, ktorí ju najviac potrebujú. Po vykonaní sebahodnotenia môžu školy identifikovať oblasti na zlepšenie a stratégie na posilnenie oblastí prevencie predčasného ukončovania školskej dochádzky, v ktorých je najslabšia.

Kapacitné funkcie	Zavedené	Prijateľné	Potrebuje zlepšenie	Hlavné nedostatky	Komentáre
Zakotvená prevencia predčasného ukončovania školskej dochádzky a holistická podpora pre všetky deti, najmä pre deti zo znevýhodneného sociálno-ekonomického prostredia, z prostredia migrantov alebo menšín					
Škola sa prioritne zameriava na prijímanie a podporu nových žiakov, najmä žiakov z radov migrantov, menšín alebo sociálne znevýhodnených žiakov, a na prevenciu predčasného ukončovania školskej dochádzky	☐	☐	☐	☐	
Školský étos podporuje prijatie a podporu žiakov z rôznorodého prostredia	☐	☐	☐	☐	
Škola má plán prevencie predčasného ukončovania školskej dochádzky alebo plán na prijatie a podporu detí utečencov alebo príslušníkov menšín	☐	☐	☐	☐	
Školský podporný tím sa zapája do aktivít na prevenciu predčasného ukončovania školskej dochádzky a podporuje všetkých žiakov, aby sa cítili vítaní a podporovaní	☐	☐	☐	☐	
Škola pravidelne identifikuje žiakov ohrozených predčasným ukončením štúdia (existuje systém)	☐	☐	☐	☐	

PRÍLOHA 7: NÁSTROJ NA SEBAHODNOTENIE: ŠKOLSKÉ POSTUPY NA PREVENCIU PREDČASNÉHO UKONČOVANIA ŠKOLSKÉJ DOCHÁDZKY A VYTVARANIE PRÍJEMNÉHO A PODPORNÉHO VZDELÁVACIEHO PROSTREDIA

Kapacitné funkcie	Zavedené	Prijateľné	Potrebuje zlepšenie	Hlavné nedostatky	Komentáre
Škola analyzuje údaje o absencii a predčasnom ukončení štúdia, aby mohla informovať o svojich intervenciách v oblasti prevencie predčasného ukončenia štúdia, dobrých životných podmienok a podpory vzdelávania	☐	☐	☐	☐	
Škola uplatňuje celoškolský prístup k prevencii predčasného ukončovania školskej dochádzky vrátane cieľných intervencií pre najviac ohrozené skupiny detí vrátane detí utečencov a detí z menšín	☐	☐	☐	☐	
Škola plánuje a monitoruje individuálne intervencie s cieľom pomôcť privítať, začleniť a podporiť ohrozených žiakov a zabrániť ich predčasnému odchodu zo školy	☐	☐	☐	☐	
Škola pravidelne zbiera spätnú väzbu od žiakov o tom, aké príjemné a podporujúce je pre nich prostredie školy a učenia	☐	☐	☐	☐	
Škola pravidelne zbiera spätnú väzbu od rodičov o tom, ako je škola a učebné prostredie pre ich deti príjemné a podporujúce	☐	☐	☐	☐	
Škola monitoruje, vyhodnocuje a učí sa z aktivít na prevenciu predčasného ukončovania školskej dochádzky a aktivít na podporu detí utečencov alebo menšín	☐	☐	☐	☐	
Škola si vymieňa skúsenosti a osvedčené postupy v oblasti prevencie predčasného ukončovania školskej dochádzky s inými školami a s orgánmi školstva	☐	☐	☐	☐	
Prijímanie a podpora dobrých životných podmienok všetkých žiakov					
Škola systematicky využíva konzistentné stratégie prijímania všetkých nových žiakov, najmä žiakov z prostredia migrantov alebo menšín	☐	☐	☐	☐	
Škola podporuje rizikových žiakov pri ich prechode do ďalšieho vzdelávacieho cyklu alebo do sveta práce	☐	☐	☐	☐	
Škola podporuje cieľné aktivity na podporu pohody a duševného zdravia ohrozených žiakov	☐	☐	☐	☐	
Škola podporuje pozitívne vzájomné vzťahy medzi rovesníkmi a ich vzájomné väzby	☐	☐	☐	☐	
Škola podporuje pozitívne vzťahy medzi učiteľmi, ostatnými dospelými a žiakmi	☐	☐	☐	☐	
Škola poskytuje žiakom v riziku príležitosti, aby sa mohli zapojiť a prispieť	☐	☐	☐	☐	

PRÍLOHA 7: NÁSTROJ NA SEBAHODNOTENIE: ŠKOLSKÉ POSTUPY NA PREVENCIU PREDČASNÉHO UKONČOVANIA ŠKOLSKEJ DOCHÁDZKY A VYTVARANIE PRÍJEMNÉHO A PODPORNÉHO VZDELÁVACIEHO PROSTREDIA

Kapacitné funkcie	Zavedené	Prijateľné	Potrebuje zlepšenie	Hlavné nedostatky	Komentáre
Škola sa aktívne zaoberá predsudkami a diskrimináciou, najmä pokiaľ ide o rod, etnický pôvod, zdravotné znevýhodnenie a migračný pôvod.	☐	☐	☐	☐	
Podpora vzdelávania všetkých žiakov					
Škola organizuje systematické aktivity na výučbu slovenského jazyka pre žiakov z radov migrantov	☐	☐	☐	☐	
Škola realizuje ciele aktivít na podporu učenia sa rizikových žiakov na základe ich vzdelávacích potrieb (napr. klub domácich úloh, doplnkové hodiny, doučovanie...)	☐	☐	☐	☐	
Škola podporuje rizikových žiakov v rozvoji študijných zručností (ako sa učiť a študovať)	☐	☐	☐	☐	
Učitelia pravidelne diferencujú výučbu v triede, aby podporili rôzne vzdelávacie potreby ohrozených žiakov.	☐	☐	☐	☐	

Zapojenie rodičov

Škola chápe prekážky, s ktorými sa rodičia stretávajú pri spolupráci so školou alebo pri vzdelávaní svojich detí.	☐	☐	☐	☐	
Škola uplatňuje účinné a pozitívne komunikačné postupy s rodičmi	☐	☐	☐	☐	
Škola pozitívne spolupracuje s rodičmi detí migrantov	☐	☐	☐	☐	
Škola uplatňuje viacero stratégií na zapojenie ťažko dostupných rodičov do vzdelávania v škole/deti	☐	☐	☐	☐	

Zapojenie zainteresovaných aktérov

Škola efektívne spolupracuje s externými organizáciami/službami, aby zabezpečila, že žiaci budú navštevovať školu, dokončia ju a budú v nej úspešní.	☐	☐	☐	☐	
Škola pozná postupy postúpenia prípadu násillia, zneužívania a zanedbávania detí alebo prípadu tehotenstva a predčasného manželstva.	☐	☐	☐	☐	
Škola efektívne spolupracuje so službami ochrany detí a sociálnej pomoci	☐	☐	☐	☐	

PRÍLOHA 7: NÁSTROJ NA SEBAHODNOTENIE: ŠKOLSKÉ POSTUPY NA PREVENCIU PREDČASNÉHO UKONČOVANIA ŠKOLSKEJ DOCHÁDZKY A VYTŮVÁRANIE PRÍJEMNÉHO A PODPORNÉHO VZDELÁVACIEHO PROSTREDIA

Kapacitné funkcie	Zavedené	Prijateľné	Potrebuje zlepšenie	Hlavné nedostatky	Komentáre
Škola efektívne spolupracuje s regionálnymi koordinátormi NIVAM pre inklúziu ukrajinských žiakov	☐	☐	☐	☐	
Škola účinne spolupracuje s obcou a zriaďovateľmi škôl s cieľom zabezpečiť, aby sa všetky deti zapísali do školy a navštevovali ju, vrátane vyššieho sekundárneho vzdelávania	☐	☐	☐	☐	
Škola efektívne spolupracuje s centrami poradenstva a prevencie (CPP)	☐	☐	☐	☐	
Škola spolupracuje s ukrajinskými a inými komunitnými organizáciami migrantov	☐	☐	☐	☐	
Škola spolupracuje s mimovládnyimi organizáciami a organizáciami občianskej spoločnosti, ktoré podporujú sociálne znevýhodnené rodiny, rómske komunity a deti so zdravotným znevýhodnením	☐	☐	☐	☐	
Škola spolupracuje s komunitnými organizáciami zameranými na rozvoj zručností mládeže a angažovanosť mládeže	☐	☐	☐	☐	
Škola spolupracuje s komunitnými organizáciami a službami v oblasti kariérového poradenstva, odborného vzdelávania a zamestnanosti	☐	☐	☐	☐	
Škola spolupracuje s podnikmi a zamestnávateľmi v oblasti sponzorstva, získavania finančných prostriedkov a kariérového poradenstva	☐	☐	☐	☐	

Príloha 8: Zdroje

ZDROJE V SLOVENČINE:

Prevenia predčasného ukončovania školskej dochádzky a predčasného odchodu zo školy

- Ministerstvo školstva. Činnosť na podporu predchádzania ukončenia školskej dochádzky v nižšom ako poslednom ročníku základnej školy alebo strednej školy, [link](#)
- Ministerstvo školstva. Aplikačná pomôcka Ako byť v škole úspešnejší (Podpora žiakov a žiačok v povinnej školskej dochádzke s cieľom predchádzania opakovania ročníka), [link](#)
- UNICEF, 2025. Video o programe Buddy – Program Buddy pomáha zabraňovať predčasnému ukončovaniu vzdelávania – Stredná priemyselná škola dopravná Košice, [link](#)
- Európska komisia, 2011. Odporúčanie Rady o politikách na zníženie počtu prípadov predčasného ukončovania školskej dochádzky, [link](#)
- Európska komisia, 2022. Odporúčanie Rady týkajúce sa iniciatívy Cesta k úspechu v škole, ktorým sa nahrádza odporúčanie Rady z 28. júna 2011 o politikách na zníženie predčasného ukončovania školskej dochádzky, [link](#)

Prijímanie a začleňovanie všetkých detí do školy (detí z rôznych etnických skupín, jazykových skupín a skupín s rôznymi schopnosťami).

- VUDPaP, 2022. Príručka pre začlenenie dieťaťa hovoriaceho odlišným materinským jazykom do vzdelávania a poradenstva, [link](#)
- Štátny pedagogický ústav (NIVAM), 2022. Manuál pre inklúziu detí cudzincov do výchovno-vzdelávacieho procesu v Slovenskej republike, [link](#)

- Ministerstvo školstva. Informácie o situácii ukrajinských detí v slovenskom vzdelávacom systéme, Všeobecné informácie, [link](#) | Ministerstvo školstva, výskumu, vývoja a mládeže Slovenskej republiky Video o ukrajinskej mládeži na Slovensku o ich boji za začlenenie do škôl a komunit – iniciatíva UNICEF „Pathways“: Od poznania k praxi, [link](#)

Zapojenie rodičov

- UNICEF, 2025. Partneri v školách: Príručka pre spoluprácu rodičov a škôl, [link](#)
- VÚDPaP, 2023. Budovanie spolupráce s rodičom: Tvorba bezpečnosti vo vzťahoch, [link](#)

Školské podporné tímy

- VÚDPaP, 2023. Školský podporný tím – Manuál pre riaditeľa školy, [link](#)

Other relevant material

- VÚDPaP, 2022. Prevencia a riešenie šikanovania: sprievodca pre školské prostredie, [link](#)
- VÚDPaP, 2023. Praktický manuál pre podporu žiakov ZŠ so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami pri prechode na stredné školy bežného typu, [link](#)

ĎALŠIE ZDROJE V ANGLIČTINE:

Prevenia predčasného ukončenia školskej dochádzky a predčasného odchodu zo školy

- UNICEF, 2021. All children back in school – School Dropout Modules, [link](#)
- UNICEF, 2017. Early Warning System for Students at risk of Dropping out, [link](#)

- UNICEF, 2017. Improving Education Participation – Policy Pointers to reduce dropout, [link](#)
- European Commission, 2015. Whole school approach for early school leaving, [link](#)
- European School Education Platform (search for dropout or early leaving), [link](#)
- VET toolkit for tackling early leaving, [link](#)

Zapojenie rodičov

- UNICEF, 2025. Partners in Schools: A Handbook for Parents and Schools Working Together, [link](#)

Prijímanie a začleňovanie všetkých detí do školy (detí z rôznych etnických skupín, jazykových skupín a skupín s rôznymi schopnosťami)

- UNHCR, 2023. Education Policy Brief: Addressing barriers to learning among refugee children and youth from Ukraine , [link](#)
- OECD, 2022. Supporting refugee students from Ukraine in host countries, [link](#)
- European Commission, 2022. Supporting the inclusion of displaced children from Ukraine in education: Considerations, key principles and practices for the school year 2022-2023, [link](#)
- OECD, 2020. Inclusion of Roma Students in Europe: A literature review and examples of policy initiatives, [link](#)
- Council of Europe. Inclusive schools making a difference for Roma children, [link](#)
- European Agency for Special Needs and Inclusive Education, 2016. Early School Leaving and Learners with Disabilities and/or Special Educational Needs: A Review of the Research Evidence Focusing on Europe, [link](#)

